

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.: și timbru de 30 cr.

Diregători barbari.

Este o săptămână de când la tribunalul din orașul Comorn (în Ungaria) se pertractează un proces cu mai mulți țărani unguri din satul *Mocia*, chinuiți de diregători.

Eată cum stă lucrul:

În noaptea de 15 spre 16 Noemvrie anul trecut, adică cu un an înainte, s'a întâmplat, că făptuitori necunoscuți au jefuit casa comunală, ducând din ea o sumă de peste 2000 fl. Făcându-se arestare, au eșit la fața locului un diregător dela comitat și un pretor, cari ajutați de notarul comunal, de primarul și 6 gendarmi, au început cercetarea. Pretorul a dat poruncă să fie arestați vre-o 13 țărani din comună, bărbați și femei, cari fuseseră osândiți mai înainte pentru furturi mai mici.

Arestații au fost ascultați la primărie și fiindcă n'au voit să recunoască faptul, au fost supuși la cele mai barbare chinuri. Pălmuiți și ghionțiți au fost cu toții, dar' unii din ei au fost legați »fedeleș«, apoi bătuți cu băte, până-ce acestea s'au făcut țandere, ear' bătuții sângerau. Și fiindcă nici aceasta n'a folosit, pretorul la unul dintre cei legați i-a zdrobit mâinile, jucând pe ele cu picioarele, apoi diregătorul dela comitat i-a ținut sub tălpi o flacăra de spirt, arzându-i picioarele. După aceasta l-au acățat de mâni la cuier și în cele din urmă i-au făcut împunsături de cuțit sub unghii... În cursul acestor chinuri chinuitul a amestecat de două-ori.

Toți cei prinși au fost chinuiți în deosebite chipuri; unora nu le-au dat

de mâncare și de beut 3—4 zile de-a rândul, numai ca să mărturisească, că ei au furat banii.

După-ce cei prinși au fost chinuiți în chipul acesta vre-o 16 zile, a venit un om, tot din *Mocia* și a spus că el a furat banii și că cei prinși sunt nevino-vați; banii s'au și aflat.

Chinuirile însă n'au mai putut fi tănuite; cei chinuiți, după-ce au fost lăsați slobozi, au făcut arestare la judecătoria contra tiranilor diregători și în chipul acesta ei au fost trași în judecată la tribunalul din Comorn. Judecata încă nu li-s'a făcut.

Aceasta e întâmplarea din *Mocia*. Oameni nevinovați, fără de-a avea nici o probă împotriva lor, au fost prinși, bătuți și chinuiți în chip barbar. Și din partea cui? Din partea *diregătorilor dela administrație* (comitat), cari au chemarea a ocroti pe țărani, ear' nu a-i chinul.

Întâmplarea aceasta aruncă o tristă umbră asupra stărilor dela noi. Dacă ea ar fi singură, dacă înainte de aceasta nu s'ar fi întâmplat asemenea lucruri, s'ar mai pute scusa, căci s'ar zice, că s'a aflat din întâmplare câțiva diregători cu simțiri dobitocești, cari și-au folosit puterea în mod neiertat.

Durere însă, că întâmplări de felul acesta s'au mai văzut la noi multe, este lung șirul lor. Sau oare nu se găsește pretutindenea țărani, cari au fost bătuți de gendarmi și pe la solgăbiraie, ca să mărturisească fapte, cari ei nu le-au făcut? Și nu au fost bătuți țărani de-ai noștri, pentru-că au cântat cutare doină românească? ș. a. Cine însă nu ar crede aceste, pe cari noi cu

toții le știm, n'are decât se deschidă cărțile, în cari sunt tipărite hotărârile Curiei (judecătoriei înalte) din Pesta și va vedă acolo adeverite o mulțime de casuri de aceste.

Ei, ce înseamnă toate aceste și ce înseamnă întâmplarea dela *Mocia*? Înseamnă, că administrația ungurească, la comitat, la pretură, la primarul (judele, biroul) satului este prea asupritoare pentru țărani. În lege sunt oprite bătăile, este oprit a silii pe cineva cu schinjuiri, ca să mărturisească și cu toate aceste se face. Da, se face, pentru-că așa-i firea Ungurului, tiran și asupritor și aceasta a băgat-o și în viața publică, căci doară azi Maghiarii singuri fac viața publică, ei sunt stăpâni.

Foile mari din Europa cultă, după-cum mărturisește și foaia ungurească »*Egyetértés*«, au înfierat cazul dela *Mocia*, numindu-l »un barbarism fără păreche«. Noi le înfierăm toate casurile de felul acesta și zicem ministrilor și mai marilor: Atunci veți lucra înțelepțește și spre binele patriei, dacă în loc de a umbla după gogorițele de maghiarisare, veți stîrpi relele de pe la diregători și veți grijă ca poporul să nu fie asuprit, batjocorit și chinuit din partea chiar a aceloră, cari după lege sunt chemați să-l ocrotească și să-i facă dreptate.

Maghiarisarea. „*Narodni Noviny*“ scrie, că pe la sfârșitul lunii trecute inspectorul de școale din *Strigoniu* a făcut destăinuirea în ședința comitetului administrativ comitatens, că maghiarisarea n'a făcut nici un pas înainte printre Slovaci, și că în privința acea-

FOITA.

Din vremuri bătrâne.

(Urmare).

S'a dus lăsându-i încremeniți de spaimă. Vedeau și simțeau că-s treji, și totuși nu le venia să creadă urechilor — prea amară și prea pe neașteptate le-a venit vestea. Priviau înmărmuriți unul la altul și nu știau ce să înceapă. Bătrânul popă prinse vorba mai întâiu.

— Asta-i lucrul »*Baciului*«! răsplătească-i Dumnezeu. Gată-te Gavrilă: sumanul în spate, toporul în mână și ia-te spre Roșia. Tu știi pădurile, ele sânt bune și ocrotesc pe cei-ce le cunoaște. Să nu rămâi în Roșia, treci mai departe spre părțile voastre, ori mai bine va fi la cumnatul în Ragla. Du-te! nu e vorba numai de tine, ci și de noi, și de viața noastră... Așa vezi! Treci prin grădini, ca să nu te întâlnească... Lasă femeile! Cine se ia după ele nu mai ese în capăt...

Cale bună, fătul meu, Dumnezeu te păzească.

— Tăceți odată, femeilor! plânsul vostru și așa nu ajută nimic. Toate sânt în mâna Dlui; el e milostiv și nu uită pe șerbii sei.. Stingeți opașul și vă culcați, ca de vor veni nici prin minte să nu le treacă, că le-a scăpat din mâni.

Au stîns și opașul, dar' nu s'au culcat întristatele femei.

— Ce faceți de nu vă culcați?

— Batem mătânii.

— Rugați-vă, dar' nu osândiți, ca să nu fiți osândite; cu știrea »Celui de sus« sânt toate.

Totul era în liniște; în liniștea groazei și a morței se auzia numai câte un oftat înădușit, din pieptul slab al Firucăi. Și a trecut mult până-ce s'a auzit cănele.

— Ei sânt!... Gândeam că l-au întâlnit... Mulțumescuți fie Doamne că l'ai scăpat. Sânt la ușă.

— Părinte!... Părinte! Dormi părinte?

— Cine-i? Ce-ți trebuie?

— E beteag copilul din spăriat, să facă bine căplanul și să-i cetească nițel,

doară se va mai liniști prin »cetăniile« sfinte.

— Nu poate veni! grații numai blând cu el; până dimineață nu-i o lume, și atunci voi veni chiar eu.

— Nu trebuie să ostenească atâta; sloboziți-ne numai în casă, copilul e aici cu noi.

— Stați că vă sloboz îndată.

— Auziți mă! că bătrânul ese la ușă. Trebuie să mergem în lăuntru.

— Puteți veni! Vai, da câți sunteți? Doar' nu trebuie să vă cetesc la toți?

— Nu, părinte! Nu!

— Cât de rău mai arde opașul ăsta!...

...Unde-i copilul?... Nu-i...

...Ce vreați dară? Nu v'a fost rușine să mințiți și să mă treziți din somn în »capul nopței«?

Gândeai că li-e și rușine să se uite în fața bătrânului.

Numai »*Baciul*«, dela spatele celorlalți, îndrăzni a prinde vorba:

— Avem poruncă dela curte, să prindem pe căplanul.

sta Ungurii stau acolo unde erau înainte cu treizeci de ani. Nemții mai învață ungurește, pentru-că știu că din aceasta pot se tragă foloase; Slovacii însă sunt un popor dârz, tare ca o stâncă. Nu-i vorbă, învață și ei ungurește, — dar' nu vorbesc limba maghiară, ci vorbesc numai slovăcește. S'a sculat imediat viceșpanul comitatului, și a confirmat întru toate spusele inspectorului de școale. A făcut și el experiența aceasta. A venit odată o delegație la el, compusă din Slovaci, cari nu voiau odată cu capul se vorbească altcum, decât numai slovăcește. Văzând însă, că el, viceșpanul, nu știe (nu vrea să știe) slovăcește, — au întors-o Slovacii pe ungarie, și știau toți bine ungurește.

Mărturisirile acestea formează cel mai frumos atestat pe seama aliaților nostri slovaci, care le servește spre onoare.

Lege industrială. Patrioticele aduc știrea, că ministrul de comerțiu *Hegedüs* a compus o nouă lege industrială, pe care o va prezenta parlamentului în decursul săptămânei ce vine. E vorba să se acoarde prin legea aceasta mari favoruri industriei indigene, care va fi împărțită de cele mai mari favoruri posibile din partea statului. Sigur, că și legea aceasta va fi cu chițibușuri, ca cele mai multe legi ungurești, și favorurile ce le acoardă se vor estinde numai asupra — Maghiarilor!

De peste săptămână.

Vorbirea lui Bărnuțiu.

Care Român n'a auzit vre-odată de Bărnuțiu, și cine nu știe că el e acel suflet mare românesc, care la 3/15 Maiu 1848 a rostit cea mai înflăcărată și aprinzătoare vorbire națională în marea adunare a celor 40.000 Români la Blaj? De bună-seamă toți îl știu și toți au auzit ori au chiar cetit strălucita lui vorbire, care se află tipărită.

Zilele acestea o mare cinste s'a făcut acestei vorbiri: cea dintâiu și bună foaie națională a Slovacilor, »*Narodnie Noviny*«, a publicat în mai mulți numeri după olaltă vorbirea vestitului Bărnuțiu al nostru.

Curți cu jurați.

Cu începere dela Anul-Nou ce vine, o formă nouă se așează pe lângă tribunalele din țeară pentru a aduce judecată în anume

precini grele. Se introduc și la noi »*Curțile cu jurați*«, pentru judecarea unor crime (fărădelegi grele, ca omorul, spargerii, etc.) și deliecte (fărădelegi ce se lovesc de legile țerei, dar' prin firea lor sunt mai puțin urte). Până acum le judecau pe toate numai judecătorii tribunalelor, de aci încolo însă, așa zisele »*Curți cu jurați*« vor avè să spună ele întâiu de află ori nu vinovat pe cel dus înaintea lor, și numai dacă ele spun, că îl găsec vinovat, va croi tribunalul pedeapsa; de unde nu, acusatul va fi trimis acasă, fără drept de a mai fi urmărit. Azi tribunalul osândește totdeauna pe cel-ce a săvârșit o crimă, chiar și atunci, când după-ce acusatul le-a povestit tristele împrejurări ce l-au împins, poate peste gândul și peste firea lui, la săvârșirea unei crime, inima le spune judeților, că omul acesta e nevinovat. Dar' ei trebuie să-l pedepsească, căci legea nu îngăduie iertare, ci numai ușurare a pedepsei.

De aci încolo putem vedè întâmplări, când cutare om dus ca răufăcător în fața judecătoriei, să fie declarat »nevinovat« de către jurați, și tribunalul nu-l va pedepsi cu nimic. Asta firește, foarte rar, când cineva, om prea de omenie o vieată întreagă, a fost împins de o întâmplare neașteptată și nedreaptă, la o crimă.

În »*Curțile cu jurați*« vor fi chemați cetățeni ai orașului în care e tribunalul, oameni poate fără nici o cunoștință a legilor, cari ascultă vina adusă acusatului, ascultă apărarea lui și spun, judecând după inima lor, fără privire la ce zice legea, de îl află pe om vinovat ori nu? De zic că *da*, tribunalul croește pedeapsa, de zic că *nu*, omul e trimis liber acasă. Și contra votului de »vinovat« ori »nevinovat« al juraților, nu este apelată.

Până acum se judecau în acest fel numai procesele de presă, adică procesele făcute foilor pentru cele tipărite într'însele.

Sângele apă — nu se face.

Lupta voinicească a Cehilor din Boemia, cari sunt după sânge frați cu Rușii, a trezit răsunete vii în foile rusești. Toate foile scriau laudând pe Cehi că nu se dau legați, ceea-ce pe Cehi îi îmbărbăta și mai mult.

Guvernul nemțesc din Viena a scris guvernului rusesc din Petersburg, să mai oprească foile rusești a se amesteca în treburi din lăuntru ale Austriei, că asta n'ar fi cu cale. Și guvernul rusesc a și dat poruncă foilor din imperiu, să nu mai ațite atâta contra Austriei prin articoliu lor despre Cehi. Și acum foile cam tac, la poruncă, căci în Rusia se poate porunci și foilor mai aspru ca la noi, — dar' prin tăcerea lor crede oare guvernul austriac că a făcut apă și sângele redactorilor lor? Aș! el isbucnește în notițe mai cumpătate, ear' la timpul seu va isbucni de nou cu toată puterea, căci dragoste cu sila nu se poate, dar' nici astuparea cu pumnul a gurei

fratelui ca să nu strige la țipetele fratelui seu isbit de tirănie, nu se poate! Nu se poate asta la noi și la frații nostri, nu se poate nici la Ruși și la frații lo!

Împăratul la Pesta.

M. Sa Împăratul și Regele nostru, care petrecuse mai multe zile în Gödöllő, s'a întors la începutul săptămânei de față în Pesta și a primit audiențe generale (adecă a primit pe cei înștiințați cu ceva rugări îndreptățite a fi duse înaintea Majestății Sale). A primit apoi și primește mai în fiecare zi câte un ministru, de să sfătuesc asupra treburilor mai mari și mai grabnice ale țerei.

Principele Carol.

Despre micul principe Carol al României, nădejdea viitorului pe tronul român, vine veste bună: s'a îndreptat atât de mult din boala în care căzuse, că acum se poate juca prin odaie și peste puține zile va pute eși și pe afară. Regele Carol și părinții prințșorului, Principele Ferdinand, merg în toată ziua și petrec mai multă vreme cu micul prinț.

Mișcarea clerului gr.-cat.

Mișcarea de care am mai pomenit, în sinul credincioșilor gr.-cat. ca pregătire a sinodului mare ce va avè loc în luna de față, pentru o protestare contra siluirilor Ungurilor romano-catolici în treaba plăței preoției, — urmează frumos înainte. Tracturi după tracturi se adună preoții și aleg din sinul lor pe cei mai buni, dându-le îndrumarea a lupta în sinodul dela Blaj contra umilirei ce se pregătește de străini bisericii române unite.

Până acum avem știre despre următoarele sinoade — afară de cele arătate în nrul 43 al foii noastre:

Sinodul protopopesc din tractul *Fărăgăului*, ținut la 30 Octomvrie a ales de deputat pe dl *Ioan Hossu*, parochul *Milașului*.

Sinodul protopopesc din tractul *Roșiei-montane* s'a ținut în 2 l. c. a ales delegat pe dl preot *Ariton Popa din Bucium-Șeasa*.

În vicariatul *Făgărașului* s'a ținut sinodul la 31 Octomvrie și au ales delegați pe d-nii *Maximilian Recean*, paroch în *Vaidarece* și pe dl *Alesandru Șerban*, paroch în *Voila*.

Sinodul tractului protopopesc al *Ludoșului* a ales delegat pe dl *Ioan Boieriu*, paroch în *Lechința*.

În tractul protopopesc al *Cătinei* a fost ales părintele *Alesandru Lupan* din *Silvașul-de-Câmpie*.

În tractul *D.-St.-Mărtinutui* s'a ales dl *Vasile B. Muntenescu*, preotul *Boziașului*.

În tractul *Sebeșului-săsesc* dl *N. Muntean*, preot în *Henig*.

— Vai de mine! Dar' de ce? cu ce e învinovățit?

— Zice că ar spune prin sat despre *Horia*.

— Și apoi voi nici unul nu ați stat bun pentru el? Unde e biroul?

— E beteag și nu a putut veni... Dar' unde e căplanul? Noi trebuie să împlinim porunca domnească...

— Pe căplanul Gavriil? Pe ginerele meu îl căutați?... Vă puteți întoarce, de unde ați venit... Nu e acasă!

— Vom vedè noi!

Au început a căuta.

Și au căutat cu de-amăruntul prin casă, tindă, cămară: suitu-s'au și prin pod. Dar' nu era nicăiri. Când au dat să meargă prin grajd, au văzut urmele prin zăpada groasă.

— Noapte bună, părinte! Fiți iertători! Poruncă domnească, trebuie împlinită și se va și împlini.

— Ajute-vă D-zeu, perduților! după inima voastră

— Vai, tată! Nu scapă! vor merge tot pe urmă-i până-ce-l vor ajunge.

— Nu fi nebună, draga mea, ce socoți? Mă prind pe ori-și-ce că e mai în Roșia; ajuns odată în pădure, știe el cum să-și peardă urma... Mulțumiți lui D-zeu că l-a scăpat, și rugați-l să ne apere de alte necazuri negândite.

Dimineața tot satul știa, că au vrut să prindă pe căplanul. Toți se încruceau când li-se spunea păcatul ăsta.

— Nu i-ar răbda pământul, păgâni.

— Vai de capul nostru și de-a copiilor nostri! să se atingă ei de omul bisericeii?!

— Dar' unde-s nelegiuitii? Li-e greu se dee față cu oamenii cinstiți!

— Badea Costan e acasă; e cam bolnav.

— L-ai văzut?

— Chiar acuma viu de-acolo!

— Dar' jurații?

— Nu-s prin sat. Zice că s'au luat pe urma căplanului și de atunci nu s'au mai întors.

S'au luat pe urma căplanului și urma i-a dus încetul cu încetul până la

Roșia. Dar' cine putea să-l mai găsească aici pe întunerecul ăla? Abia în zori de zi, pe nimerite, au dat de niște urme largi și afunde, ce duceau în jos spre Dișeni. Apucară și ei în jos, — poate-că s'o fi ascuns la vre-un Sas, prieten de al popii. Așa e omul în necaz: se acață și de un fir de paiu. Doar' nu s'a ascunde căplanul după cuptor la ei?!

Bietul căplan s'a tot dus, nu s'a mai oprit.

A trecut numai prin capătul satului, ținând calea drept spre pădurile din sus de vii, cari apoi nu se mai găta până în munți. Mergea ca din pușcă. Dar' să știe omul cât de bine potecile, totuși ușor i-se găta știința, pe un întunerec ca și acela. A tot mers, până-ce nu mai știa pe unde-i.

Simțea că suie la deal, dar' mai mult nu-și putea da seamă, după alte necazuri frigul îi făcea de cap. Nici nu mai sēmēna a om; din cap până în picioare era tot un omēt, și genele îi erau grele de cărunțeala gerului.

Dar' de era hain la suflet vântul și căplanul era copil de »lele«, nu se

În tractul *Almaşului* s'a ținut sinodul protopesc la 7 l. c. în parochia *Nierfa*. Aci s'au luat hotărâri privitoare la: »*Ajutorul de stat*«, ca adecă acela să nu-l primească nici un preot, dacă nu se va împărți prin Veneratul Consistor; »*Fondul de congruă*«, »*Chestiunea autonomiei*«, »*Deputație la Roma*«, »*Luptă generală*«, »*Fondul Văncean*« și »*Contra cărcimelor*«.

DIN LUME.

Răsboiul în Africa-de-mează-zi.

Răsboiul dintre Englezi și Buri curge încet din pricina marelui depărtări, în care se află Anglia de Transvaal. Și știrile vin târziu din pricină, că șinele dela căile ferate și sirmele dela telegraf au fost tăiate mai pretutindenea de către Buri, ca să facă greutate Englezilor.

Acum se pare că a intrat o liniște oare-care în lupte. Numai la Ladysmith și Kimberley bubuie tunurile Burilor, cari se silesc a cuprinde aceste orașe. Încolo se fac pregătiri în ruptul capului pentru luptele hotărâtoare ce se așteaptă.

Englezii transportă mereu pe năi trupe proaspete în Africa. De vre-o săptămână au sosit 12 năi cu 15 mii de soldați, cari partea cea mai mare au fost trimiși spre Ladysmith, în Natal.

Dar' nici Burii nu se lasă. Ei au chemat sub steag toți bărbații citovi și și-au format un nou corp de armată.

Așa stau lucrurile acum. În curând însă avem să ne așteptăm la mari și crâncene lupte.

Moștenitorul de tron despre jocurile românești.

Ecica-română, 9. Noemvrie c.

În 3 Noemvrie n. a sosit Alteța Sa moștenitorul de tron *Francisc Ferdinand* de Este în Ecica, găzduit fiind tot la contele, de origine francez, *Harnonsourt Felix*, la care a fost și anul trecut tot în luna Noemvrie. Cât a sosit la noi în Ecica, pe la 12 ore din zi, după dejun, a și plecat la vânat însoțit de sora și nepoata contelui, contesele *Hardegg* și în ziua aceea a vânat foarte multe vulpi. A doua zi ear' a mers la vânătoarea de vulpi, dar' nu în același loc, ci mai departe către comuna *Botoș*. A treia zi asemenea a fost la vânătoare, dar' atunci a participat și prefectul comitatului *Rónay*, subprefectul *Dr. Delimanics*, protopretorul *Daniel* și deputatul cel mai mic al dietei din Pesta *Dr. Pap Géza*.

da învins cu una cu două; știa să se ajute în necaz. Când a văzut că-i împedecă mersul, a tăiat și aripile sumanului înghețat. S'a ușurat; piciorul îi era acum mai slobod și când ajunse în vârful dealului, zorile încă se arătau. Era scăpat! Zorile îi spuneau încătrău să se îndrepte. Mersul la vale i-a dat din nou căldura trupului, ear' nădejdea scăpării, pe buzele înrăcite i-a dat mulțumiri Tatălui ceresc.

El mergea cu nădejdea în suflet, când biraele îl căutau pe la Sașii din Dișeni, prietenii popei. Și nu aflau biraele nici o știre. Unde se-l mai caute? Pe unde să mai bată calea mânzului? Nu le-a fost destul o noapte întreagă?

— Poate Dumnezeu nu vrea.

— Ori Dumnezeu, ori dracul, dar' deocamdată să mergem la jupânul Hanz să ne mai desmormim oasele, cu o țință de vin cald.

— Bine a fi zău, Baciule.

Și s'au dus la Hanz — că pe atunci nu se pomenea cărcimă de Jidov. Au supt — ca pe apucate — niște ulcele de vin, cald și pipărat. Era bun vinul, și totuși părea că nu le merge unde e de mers.

Duminecă fiind în ziua a treia, au fost pofite pe seară toate naționalitățile să se prezente și să-și arete fiecare naționalitate portul și felul de jocuri, ca să le poată vedea încă odată moștenitorul de tron. Anul trecut s'a delectat asemenea în jocul diferitelor popoare de sub stăpânirea casei de Habsburg. Foarte bine au succes și acum jocurile acestea variate. Anul trecut jocul Românilor a fost primul și singurul care a satisfăcut pe deplin pe Alteța Sa imperială-regală. După el a urmat al celorlalte naționalități. Dar' cu totul a lipsit al țărănimii ungurești.

Anul acesta, ca să nu se desconsidere și să nu fie de nimic poporul maghiar, s'a început cu jocul unguresc, cu un *csárdás* de tot prost. Perondându-se după Unguri Nemții, Bulgarii (ăștia au jucat o »*Ardeleană*«), Sârbii, pe Români i-a pus dl protopretor mai la urmă ca să fie, vezi Doamne, uitați de Alteța Sa Regală. Dar' Alteța Sa a știut din anul trecut, că Românii sunt popor brav și mândru în pitorescul lor port și nu i-a uitat. Din contră, de jocul Românilor și de acești Români s'a bucurat mai mult, exprimându-se într'una cu cuvântul românesc: »*frumos*«, »*frumos*«.

După jocurile naționalităților, 5 la număr, s'a retras Alteța Sa la cină. A mai urmat în 3 zile vânătoare. În decursul alor 5—6 zile a pușcat peste 100 vulpi, puțini iepuri și niște pasări sălbatice.

Mercuri la 11 ore a plecat Alteța Sa din Ecica. La plecare nu a mai fost așa singur, ca la sosire. Atunci venise *incognito*. Acum la plecare l-au petrecut, ca și anul trecut, 40 călăreți români, sprinteni ca șoimii, și afară de orașul Becicherec i-a stat trenul separat la dispoziție, unde s'au prezentat toți onorațiilor comitatului, dela cari și-a luat rămas bun între uralele de să trăească, cari au amuțit pe răgușitele »*eljen*«-uri.

După un jumătate de veac.

În 25 August au trecut 51 de ani de când un fruntaș maghiar ardelean, și-a luat inima-n dinți și a vorbit în dieta din Pesta într'un mod cum să liniștească și să împace pe diferitele popoare, locuitoare în patria noastră. Acel fruntaș fu Nicolae Wesselényi, orbul. El era născut la 1794 în Jibou, în Transilvania. Fu un mare politician. La 1834 s'a pus în fruntea mișcării liberalilor și fu pentru crima de leasă maiestate osândit — dimpreună cu Kossuth — la 4 ani de robie, care o și suferi. Acolo își perdu lumina ochilor. Muri apoi ca orb în Pesta la, 21 Aprilie 1852. Acest

Au pornit apoi către casă, dar' într'un mers tăcut, necăjiți și fără vorbă; Ciuda și mânia de cele pățite și frica de pedeapsă le rodea inimile.

Erau în calea jumătate, când Baciul se oprește deodată:

— Măi, e rău! Să știți voi, că-i rău! Și dușmanii vor plânge de jalea noastră... E mare lucru să nu implinești tu porunca domnească.

— Ei, s'apoi noi suntem de vină? Noi doar' am făcut cât s'o putut!

— Nu-i vorbă Ioane, cât am făcut, ci cât n'am făcut. E vorba, că de era biroul birou, căplanul nu scăpa.

— D'apoi ce vină poartă aici biroul?

— Știu eu ce știu; el are să tragă scurta, dacă nu i-a plăcut barbă rasă, tundă-l acum pe el!

— Nu năpăști, Baciule! Ce putem noi face dacă nu vrea »*ăl*« de sus.

— Ni! mă, ni! Cine-o mai fi și omul ce trece colo! pe la »*stăpătură*«?

(Va urma).

Wesselényi a spus niște mari adevăruri în dieta din Pesta, în ziua sus zisă, cuvinte cari ne slujesc ca un testimoniu, și cari noi nu ar trebui să le dăm uitării, dar' nici dușmanii nostri. Că mai poate veni vremea când ei să fie nevoiți a se lua cu binișorul pe lângă noi, ear' atunci: ei să știe cum să linguși, și noi să știm cât preț să punem pe vorbele lor. Eată vorbele lui Wesselényi:

»Casa mi-a dat în rîndul trecut voea să fac o propunere. Obiectul asupra căruia vreau să vorbesc, e de cea mai mare greutate; anume: *e liniștea și împăcarea diferitelor popoare, locuitoare în patria noastră*. Străbat cu ochii spiritului meu prin viitorul plin de nori al patriei mele, și viitorul e mai negru decât noaptea ochilor mei. (Baronul era orb!). Văd o singură rază, și palidă e și raza aceasta! Pacea și înțelegerea ne mai pot mântui! Sfântul Stefan o spunea fiului său, că: *fericită e țara în care sunt mai multe naționalități!* Sfatul acesta, de care s'au ținut înaintașii nostri, pe noi ne apasă ca un blăstăm, pentru-că popoarele sunt amărite și s'au sculat unul contra celuilalt. De aceea trebuie să mijlocim înțelegerea cu ori-ce preț. Sunt mai multe căi, pe cari națiunea poate fi scăpată de pericolul de a fi înghițită. Antăiu, ar fi forța (puterea). Dar' pentru a pune forța cu succes în aplicare, se cere foarte mare putere fizică, pentru-că *oamenii se despart mai bucuroși de viață, decât de limbă*. Și apoi s'a și sfârșit cu epoca forței, în care Slavii de exemplu au fost estirpați cu sabie și foc în provinciile germane. Al doilea, ar fi asimilarea (contopirea). Pentru aceasta se cere o cultură foarte mare, avuții enorme și însușiri speciale de atragere. *Nouă ne lipsesc; pentru-că n'am fost în stare de atâta bunătate de vreme să asimilăm celelalte naționalități;* din contră, în decursul vremilor s'au demaghiarisat multe familii maghiare. Ne mai rămâne deschisă deci numai o a treia cale, a ne uni din inimă cu naționalitățile, a lega alianță cu ele, a le îmbrățișa ca pe niște surori, și a le face părtașe de toate drepturile, ca pe niște fiice ale constituțiunei comune.

Esistă un drept, care în țara locuită de mai multe naționalități, nu poate fi exerciat decât numai din partea uneia, anume: *dreptul limbei oficiale și naționalitatea* aceasta poate fi numai aceea care a dat nume țerei, și a cărei limbă prin jurământul domnitorului a fost decretată de limbă diplomatică. Dreptul acesta nu poate fi împărțit, pentru-că împărțirea s'ar pute face numai cu ajutorul sabiei. *Toate celelalte drepturi însă trebuie să le împărțim frățeste*. E adevărat, că *asupra Valahilor pocea biciul volnicilor;* dar' nu pentru-că erau Valahi, ci pentru-că erau plugari.

Plugarul maghiar nu o ducea mai bine. Se vede de acolo, că Valahul nobil încă putea să se ridice până la cea mai înaltă demnitate. Pe lângă aceasta mai vin puse goanele vechilor credincioși (ortodoxi), cari au mers atât de departe, încât au murit fără a fi fost botezați și mulți trăiau necununaji. Dar' toate acestea au încetat, pentru-că și cu privire la profesia de credință sunt tot așa de liberi ca și Ungurii. Dar' fiindcă *Valahii mai au și alte îngrijiri și dorințe, trebuie să le precumpenim și pe acestea*. Valahii au adresat mai multe rugări dietei din urmă a Ardealului, referitoare la perfecționarea uniunei. Uniunea a urmat și cu testament am primit noi ca moștenire *simpatțiile față de Valahi*.

De aceea propunerea mea o următoarea: 1. Casa să-și exprime simpatțiile sale și sincera bunăvoință față de diferitele popoare, îndeosebi față de *Români*. 2. Casa să declare că *va respecta drepturile și libertățile cetățenești ale Românilor ca pe ale sale proprii*. 3.

Casa s'ă provoace guvernul s'ă prezenteze propunerea mea, ca proiect de lege ambelor case. 4. *Românii s'ă fie îndreptățiți a se folosi în chestii oficiale de limba maghiară sau de cea română!* Eu le zic Români, pentru-că ei voesc așa, dar' și pentru-că e adevărat, că sânt urmașii Romanilor. Interesul lor este s'ă se apropie de noi, sânt singuri pe acest pământ. Implor casa s'ă primească propunerea mea, pentru-că *numai așa putem face înțelegere și pace.* (Aplause).

Frumoase vorbe, nu-'i așa, dar' ian s'ă ne tragem seama câte din ele n'au rămas decât vorbe?

Dela această vorbire de mare însemnătate a magnatului maghiar ardelean au trecut 51 de ani. Propunerea lui a fost atunci primită cu aplause; dar' oare s'a pus în praxă acea propunere? Ține cineva cont de ea? Arată statul maghiar iubire și bunăvoință nefățărită față de Români? Se respectează drepturile și libertățile cetățenești ale noastre? Sânt îndreptățiți Românii a se folosi în chestii oficiale de limba română?

De a vorbit baronul Wesselényi din inimă, ori ba, judece cel de sus; noi vedem însă că ai lui conaționali nu țin la cele primite cu aplause în acea ședință. Vedem că limba noastră e nesocotită și că noi sântem nebagăți în seamă de puternicii zilei. Dar' până-când oare?

SCRISORI.

Dijma noastră.

Galați, 5 Noemvrie n.

A fost un timp, de care cu pietate trebuie s'ă ne aducem aminte, când părinții și moșii nostri în rîvna lor nemărginită și în iubirea nemăsurată, ce au avut-o față de neam și biserică, au ridicat o biserică pompoasă, care face fală comunei. Nici cu școala nu au rămas îndărăt, ridicându-'și o școală, care după cum era timpul pe atunci am pute zice că se număra între cele mai bune. Poate că speșele cele mari avute cu zidirea bisericeii nu au lăsat pe acești creștini de pie aducere aminte de a împodobi și înzestra și în lăuntru cu cele de lipsă aceste sfinte așezăminte. A urmat după aceasta un timp de somn, în care nu numai că nu s'a făcut nimic pentru înaintarea și providerea cu cele de lipsă a acestor foculare divine, ci în lipsa de adevărat conducător cu tragere de inimă către acele nobile instituțiuni, și ceea-ce deja se făcuse nu era păstrat cu destulă îngrijire...

Sânt abia patru ani de când din partea contrarilor nostri se ridicau asupra școalei noastre nori grei, prevestitori de o grea furtună. Abia acest pericol a trezit din somn pe parochienii comunei noastre bisericesti. Ce s'ă facă? Ce s'ă dreagă în fața acestui pericol neașteptat? În urma chivernisirei nu prea înțelepte a averei bisericesti, biserică dispunea de puține mijloace. Își ia comitetul parochial îndrăzneală și propune, ear' sinodul primește, s'ă se dea dijmă (zecimă) din toate bucatele ce vor aduna. Din aceasta apoi s'ă se ridice o școală corăspunzătoare, ea s'ă nu mai poată afla compatrioții nostri nod în papură.

După-cum s'a hotărât așa s'a și făcut. Fiecare a jertfit din puținul seu, fiecare a contribuit cu dinarul seu pentru ridicarea acestui însemnat focalar. Astăzi mulțumită acestei nobile porniri și mulțumită Atotputernicului D-zeu, s'ă și înalță în mijlocul comunei noastre o școală care este fala întregii comunei, și care se prețuește la cel puțin 7000 fl. v. a.

Văzând oamenii nostri că prin puteri unite la ce rezultate frumoase pot

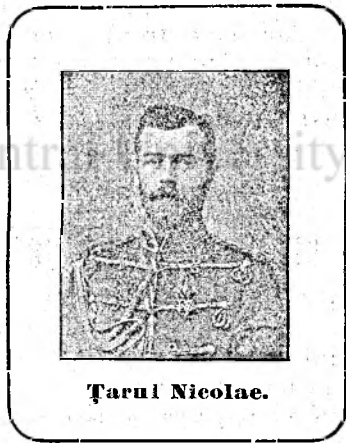
ajunge, ear' pe de altă parte văzând că nobila lor pornire este lăudată nu numai din partea conaționaliilor nostri, ci și din partea străinilor, ba ce e mai mult vrând nevrând chiar și din partea contrarilor nostri, au mers oamenii nostri în anul acesta cu un pas înainte.

Biserica noastră pe cât de frumoasă e în afară, pe atâta de goală și lipsită de podoabă e din lăuntru, e lipsită chiar și de fruntariu. În sinodul parochial din anul acesta ținut în luna lui Februarie, s'a hotărât, ca din nou s'ă se dea dijmă pentru ridicarea unui fruntariu corăspunzător edificiului măreț al bisericeii.

Așa s'au înțeles, așa au hotărât, așa au și făcut. D-zeu, în urma nobilei intențiuni de a aduce un dar atât de frumos pentru biserică, a binecuvântat țărîna și pământul a adus atâtea roade, cât de mulți ani nu s'a pomenit așa ceva pe hotarul Galaților. S'au și adunat multe bucate. Numai grâul și alte cereale de spic adunate prin dijmă s'a vândut cu suma de 1121 fl. 80 cr.; care sumă până la ulterioara întrebuintare s'a și depus la o cassă de păstrare. Din cucuruzul ce s'a adunat ca dijmă, care se află pus la loc sigur, încă e speranță de a se încassa suma de cel puțin 600 fl. v. a.

Eată darul frumos ce a știut s'ă facă comuna noastră și în anul acesta celei mai nobile instituțiuni: *bisericeii*.

Toți parochienii au (dărui) jertfit cu dragă inimă pentru biserică, văzând că D-zeu mai pe sus de toate li-a dărui și un an mănos. Cu durere însă trebuie s'ă constat, că escepțiune a făcut

Tarul Nicolae.

numai parochul local *Iacob Briciu*, care nu a permis a se lua dijmă din cucuruzul seu. Precum d-sa se departă de biserică, casa lui D-zeu, așa-l va departa D-zeu dela ajungerea scopului suprem spre care țințește în ziua de astăzi.

Din acest prilej nu pot trece cu vederea de a nu exprima laudă parochienilor din Galați (lângă *Bistrița*), pentru nobila pornire de a ajutama biserică și școala, ca pe cele mai nobile și mai salutare instituțiuni, episcopului bisericesc și primarului comunei noastre Ioan Raita, care a avut fericita idee de a propune colectarea dijmei, care cu o neșpusă rîvnă s'a și nisuit din toate puterile pentru încassarea acesteia, servindu-'i și aceasta ca un adaus la multele merite ce le are pe terenul înmulțirii averei bisericesti.

De încheiere nu pot s'ă zic alta decât: D-zeu s'ă dăruiască episcopului nostru mulți fericți ani, ca s'ă poată administra și mai departe cu același zel și aceeași abnegațiune averea bisericescă și s'ă mai poată veni cu astfel de idei înălțătoare pentru ridicarea bisericeii și școalei; ear' parochienilor comunei noastre s'ă le ajute D-zeu, s'ă le dăruiască ani mănoși, ca s'ă mai poată face astfel de daruri frumoase bisericeii și în anii următori și prin urmare s'ă poată vedea realizată ideea de a edifica un fruntariu corăspunzător edificiului bisericeii.

Georgescu.

Sfintire de biserică.

Berchez (Chior), la 29 Oct. n. 1899.

Azi s'a consacrat spre mărirea și lauda lui D-zeu, biserică gr.-orientală română din comuna Berchez (Chior). Românii gr.-orientali de aici, până acum aveau o biserică micuță așezată pe o vale departe de drumul țerei, între niște sălci (răchiți), așa încât numai abia 'i-s'a putut vedea crucea de pe vârful turnului. Azi însă s'a consacrat noua biserică, care deși e micuță, dar' este edificată în un loc mai frumos, lângă drumul țerei, și după un plan drăgălaș.

Spre aducerea în îndeplinire a acestui act măreț și de bucurie pentru oricare Român, căci pentru noi este un semn de înaintare; Veneratul consistor din Sibiu a concretizat pe dl Gregoriu Pletos, profesor la gimnasiul din Năsăud și protopop onorar. Au participat și funcționat încă 5 preoți tractuali.

Ca oaspeți au fost prezenți la acest act solemn: d-nele Medan și Orsovszky, d-șoara Rafila Pavelea, învățătoare, — din Șomcuta-mare; d-nii Vasiliu Toma, protopretor, Dr. Marc și Dragoș, avocați, Szapanyos, subjude cercual, Iacob Marc și Vămfalvi, notari, Pap István, protopop reformat în Berchez, Székely János, posesor, Simai Lajos, învățător la școala de stat, V. Voisa și Nasch Abraham, adj. not. tot în Berchez și Ioan Dragomir, învățător gr.-or. în Capalnic, apoi Ungurii din comuna Berchez și popor de prin satele vecine în număr de 5-600.

Predica o a rostit plin de însuflețire revendis. domnul Gr. Pletos, profesor, închieându-o cu cuvintele: »Mărire întru cei de sus, lui D-zeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire«. Dl Iacob Marc, notar în loc, a invitat la prânz la d-sa pe toți oaspeții inteligenți străini, de oare-ce părintele Stefan Dragoș, parochul local n'a făcut nici o pregătire de primire, cu toate-că trimisese invitări tipărite și iscălite de d-sa. Va s'ă zică, de era după chibzuiala părintelui Stefan Dragoș, oaspeții s'ar fi pus la masă, de-ar' fi adus ceva de-acasă.

În decursul prânzului dl Pletos a închinat un pocal în sănătatea Escelenței Sale Metropolitului Mețianu. Dl Marc, avocat, în sănătatea dlui Pletos. Mulțumind apoi dl Pletos domnului și doamnei casei, s'ă ridică masa.

Seara s'a ținut o leacă de petrecere cu joc, dar' a reușit slab, căci parochul local 'și-a pus prescurile în căruță și s'a dus, purtând April pe atâția oameni aleși, ce s'au fost dus anume ca s'ă facă ceva venit bisericeii celei noue. Bagseama s'o temut că 'i-or mânca prescurile.

Gugulian.

Tarul Nicolae.

— Vezi ilustrația. —

Tarul *Nicolae al Rușilor* cu întreaga lui familie a sosit în 9 l. c. la *Potsdam*, în Prusia, unde a fost primit prietenește de *Wilhelm*, împăratul Germaniei. Așadar s'au întâlnit doi împărați, cei mai puternici în Europa, și s'au sfătuit despre .. numai ei știu despre ce. De bună seamă că lucruri mari au avut de a-'și spune, de s'au întâlnit ei chiar acum, când în Africa-de-mează-zi curge sângele șiroiu. Se vede însă că s'au întâlnit ca s'ă lege prietenie cât se poate de strinsă, ca în cas de lipsă s'ă se ajutore unul pe altul, c'asa se ajută vecinii cei buni... Cei mai a toate știutori ai lumii, diplomații cred că împăratul, Rușilor s'a dus la cela al Germanilor, ca s'ă mijlocească o împăcare și prietenie între Ruși și Francezi și astfel toți trei: Rusul, Prusul și Francezul se facă o legătură de prietenie și s'ă impedece lățirea războiului. Eată de ce punem în nrul de azi portretul Tarului *Nicolae al Rușilor*.

PARTEA ECONOMICĂ.

Boalele animalelor de casă.

Causele, cari dau naștere la boalele animalelor de casă sînt foarte multe și felurite. Noi vom încerca aici să arătăm numai unele din ele.

În prima linie sînt *grajdurile*, cari, dacă nu sînt destul de largi, luminoase, călduroase, curate și aerisate, pot avea o înrîurintă stricăcioasă asupra sănătății animalelor. Să ne închipuim numai un grajd strîmt și scund, îndesat cu mai multe animale, cari abia au loc pentru culcare. În asemenea grajduri de bună-seamă, că și animalele vor fi împedecate în mișcările lor, ba se pot chiar schilăvi una pe alta, împingându-se, împungându-se sau lovindu-se cu picioarele unele pe altele. Să ne închipuim mai departe un grajd fără ferestri de sticlă, sau chiar și fără de alte ferestri mai mari de lemn, cari să se poată deschide, când cere trebuința. În astfel de grajduri de bună-seamă încă se pot bolnăvi animalele, din cauza nădușei și a aerului stricat. Tot așa se pot bolnăvi animalele pe gerurile cele mari și în grajdurile prea friguroase, umede, necurate și neaerisate.

După grajduri urmează *nutrețul*, care încă poate avea înrîurintă stricăcioasă asupra sănătății animalelor de casă. Căci, precum se bolnăvește omul de multe-ori din mîncarea rea, așa se pot bolnăvi și animalele de casă, când mîncă nutreț de cel stricat, muced, înăcrit sau înoroit, (înomolit) care le strică rînza și mai în cele din urmă și sângele.

Adăpatul încă poate avea o înrîurintă stricăcioasă asupra sănătății animalelor de casă, și anume: dacă apa e prea rece, cum e iarna pe timpul gerurilor celor mari, animalele pot să răcească și să capete friguri de stomach, pot să capete aprindere de plumăni, dacă cumva au fost prea nădușite. Deasemenea se mai pot bolnăvi și dacă se adapă cu apă clocită și stricată de prin bălți, cum se întîmplă de pildă vara mai de multe-ori ș. a.

Munca și povara, când ele trec peste măsura cuvenită, încă pot avea o înrîurintă stricăcioasă asupra sănătății animalelor. *Pășunatul* la câmp asemenea poate avea une-ori urmări stricăcioase. Astfel de pildă, dacă se pasc oile, pe locurile băltoase și rovinoase, pot să capete călbează, ear' vitele mai mari pot să pască un fel de iarbă rea, pe unde se află, dacă se pasc cu iarbă prea îmbrumată, dacă cele mai slabe și gingașe se scot la pășunat până toamna târziu, și pe viscoalele și ploile cele mai aspre, dacă primăvara se scot prea de timpuriu la pășunat, când nu află destulă iarbă și dau asemenea ploi și răceli peste ele: toate aceste cauze, precum și altele neamintite aci, pot contribui la zdruncinarea sănătății animalelor.

Până-când animalele de casă sînt sănătoase, ele se pot cunoaște ca și omul, după starea și firea lor din afară. Așa de pildă: calul e sprinten și voios și mîncă îndată-ce 'i-se îmbie ceva nutreț plăcut, ear' animalele rumegătoare mîncă cu poftă și lacom, se

ling și când nu mai mîncă, și stau, sau se pun jos îndată și încep a rumega. Rumegatul se privește pretutindenea la vitele cornute, ca cel mai sigur semn al sănătății, de oare-ce este îndeobște cunoscut, că îndată-ce nu mai rumegă, sînt bolnave.

Afară de acestea mai sînt și anumite semne deosebite, după cari se poate cunoaște animalul bolnav. Astfel la animalele cornute mari și mici, următoarele semne dovedesc boala animalului: Coarnele la rădăcină sînt foarte calde, urechile și picioarele reci, botul uscat și ori prea cald, ori rece de tot, ochii roșii și plini de lacrimi, din gură une-ori îi curg și bale, pe buze și gingei se pot vedea une-ori o mulțime de beșici, scutură capul din când în când, ține pîrul sburlit, ține spinarea încovoată și țapănă, stă mai mult culcat, tușește adeseori, nu rumegă, răsufală greu, une-ori se mai ivesc și un fel de bube pe trup, nu se prea arată nici semnele mistuirii stomachului ș. a.

Lai cai următoarele semne dovedesc boala: Când înfășurarea lor e tristă, când nu beau apă, când răsufală greu, când stau cu capul răzimat de iese, când au urechile, botul și picioarele reci, când se tot culcă pentru a se tăvăli, când gem și se uită cătră pantece, când se umflă la piept sau la cap, când nu prea au ud, când balega le este acoperită cu un fel de muci sau sânge, când le curge un fel de muci din nări, când țin pîrul sburlit, când fac sub fălci niște gălci tari, când fac pe trup un fel de bube ș. a.

La porci se arată boala prin următoarele semne: Când pleacă urechile, când se umflă la grumazi, când sînt triști și nu mîncă, când se cufuresc, când li-se înroșesc ochii, când fac pe trup niște pete roșii, când au privire stînsă, când caută un loc ca să zacă ș. a.

Sînt anumite boale mai ușoare, cari se pot tămădui și ele de sine; sînt apoi altele mai grele și lipicioase, cum se zice, cari nu se tămăduesc de sine, ci numai prin ajutorul omului sau al veterinarului. În asemenea cazuri animalul bolnav se despărțește de cele sănătoase și se tractează deosebit. Când economul nu cunoaște boala animalului său, atunci trebuie să cheme îndată un om cunosător, de cari se află mai în toate comunele, sau să cheme chiar pe veterinarul de vite, care constatînd boala animalului, poate să-i prescrie și anumite leacuri pentru tămăduire.

Între boalele lipicioase (molipsitoare), cari se ivesc la animalele de casă, se numără următoarele: La vitele cornute mai mari: boala așa numită ciurma vitelor, durerea de gură și de unghii, dălacul și turburea; la cai: mumoarea (răpciuga), cărtița, dălacul și turburea; la oi și capre: ciurma (ca și la vitele cornute), bubatul, durerea de gură și de unghii, rîia dălacul și turburea; la porci: durerea de gură și de unghii, brîncea (gălciile), ciurma, dălacul și turburea.

Pentru boalele lipicioase este stabilit chiar prin lege un timp anumit, în care animalul bolnav trebuie ținut despărțit de celelalte, sau dacă se cumpără cu boala din țîrg, se poate da earăși îndărăt vînzătorului. La cas când moare un astfel de animal cu boală lipicioasă,

atunci se opresc un timp anumit și celelalte animale sănătoase ale respectivului proprietar, sau chiar din comuna întregă, până-ce se constată, că boala lipicioasă nu s'a întins mai departe:

Economii practici vor lucra deci foarte înțelepțește, când vor căuta toate mijloacele, ca să delătore causele acelea, cari pot da naștere boalelor, ear' pe unde acestea sînt incuibate deja, să caute mijloacele potrivite pentru încetarea și delăturarea acelor, avînd totdeauna înaintea ochilor proverbul: »Paza bună, trece primejdia rea«.

Ioan Georgescu.

Despre măiestrii.

I.

S'a vorbit în mai multe rînduri despre măiestrii în »Foaia Poporului« și în toate foile noastre. Semn că sînt vrednice de toată luarea aminte, că altcum nu se vorbea nici nu se scria atîta despre ele. Nu fie deci lucru cu supărare, dacă ear' voiu vorbi despre ele, că despre lucrurile bune, cu mare drag vă vorbesc.

Fiecare din bunii cetitori ai »Foi Poporului« știu că au fost pe la orașe. Acolo au văzut palatele cele mari câte cu două, trei, chiar cu patru rînduri de ferestri. În ele sînt multe familii și, din jos, în fața de cătră drum, sînt prăvălii de-ți iau vederea cu strălucirea lor. Ce ai crede, bunule cetitor, a cui vor fi acele palate minunate? Sînt doară a domnilor ce șed în ele? Ba nu! Mai toate sînt ale măiestrilor sîrguincioși! Unul 'și-a făcut-o cu acul, lucrînd la vestminte ca croitor ori ca cojocar; altul 'și-a făcut-o cu ciocanul, lucrînd în făurie; altul cu barda — ciopliind la lemne. Numai rar vezi în orașe vre-o casă de cele mari și frumoase făcută de vre-un domn cu plată, de vre-un angajat. Ei, ce-i drept, șed în ele, dar' plătesc chirie pentru ele la măiestrul cel sîrguincios ce cioplește colo într'un șopru ori ciocănește într'o făuriște la marginea orașului. Și, Doamne, mult potop de bani au băgat măiestrii în palatele acelea, și toți banii aceia 'i-au adunat cu țîrăita, lucrînd bărbătește de dimineața până seara. Dar' acum și folos au de acelea palate. Că, fiind mari, cu multe încăperi frumoase și bine întocmite, șed în ele multe familii de domni ori de măiestri, cari nu au casele lor. Și dela fiecare familie le intră în fiecare primă a lunii câte o frumoasă sumă de bani. Pentru o singură odăiță cu o culină mică lângă ea trag câte 10—12 fl. pe lună, adică pe an câte 120—140 fl. Și câte chiliuțe de acelea sînt într'un palat așa mare!

Și dacă măiestrul a îmbătrînit, de nu mai poate munci, își lasă lucrătorea la vre-un ficior ori la vre-un ginere și el se mută în palatul lui, cuprinde 2--3 odăi ce-i sînt de lipsă, ear' pentru cele lalte-i vin bani gata, bani albi pentru zile negre, când nu poate munci. Aceia-i sînt pensiunea. Pensiune cinstită și bogată, după care nu trebuie să umble cu înștăntii.

Dar' viile cele frumoase și pometurile cele ca raiul, ce le vedem pe lângă orașe, a cui sînt? Doară a domnilor ce trag plată dela împărăție? de unde?

Sunt și ele ale măiestrilor, și câmpul cel larg și ciurda cea de vaci frumoase e a lor. Scurt: Toată bogăția orașelor este în mâna harnicilor meseriași, cari lucră și cruță, nu umblă peste săptămână îmbuibăți fără lucru dintr'o uliță într'alta, dintr'o ospetărie într'alta, ci-și ved de lucru. Dumineca însă și în sârbători sunt mai domni decât domniile cei cu plăți mari. Atunci îi vezi la biserică, gătați frumos ca niște advocați, cu inele de aur pe degete, cu ciasornice de aur în buzunar. După ameazi îi vezi la preumblare cu soțiile lor, ori la un păhar de bere cu prietenii, ori la casină (la casa unde se cetesc gazetele). Acolo își petrec în mod cinstit, ear' dacă trece sârbătoarea apucă uneltele în mână și lucră bărbătește, până vine altă sârbătoare. Numai seara după cină stă câte un cias de-și cetește gazeta înainte de culcare; nu se culcă până nu vede el că ce-i în lume!

Frumoasă și cinstită și îmbelșugată e vieța măiestrilor dela orașe, care sunt harnici și cruțatori!

Dar' și la sate. Numai să ne uităm bine la măiestrii harnici și cruțatori și vom vedea că duc o vieță foarte plăcută și fără lipsuri.

E drept că măiestrii dela sate nu lucră numai pentru bani, ca cei dela orașe. Că oamenii noștri nu totdeauna au banu-n mână. Dar' datori nici ei nu rămân. Ei se plătesc de măiestrii lor cu ce le-a dat Dumnezeu: cu bucate, cu zile de lucru cu palma, ori cu carul, ori cu plugul și — când le vine bine — și cu bani gata. Dar' bani face ceea-ce dă țeranul nostru măiestrului seu. Că bucatele bani le poate face măiestrul, de nu are lipsă să le mănă, ori că îngrășe porci cu ele; lemnele ce le capătă pentru lucru — nu trebuie să le cumpere din piață, zilele de lucru îi cruță banul din pungă.

Deci, fie la oraș, fie la sat, măiestriile sunt cinstite și căutate și bine răsplătite, numai cât măiestrii să se învețe a și cruța, ceea-ce câștigă. Că, ori că măiestru, ori că econom, ori că angajat (domn cu plată), de n'a ști cruța, cu nimic să alege din toată munca lui.

Va zice cineva: »De ce ne ceterați atâta despre măiestrii? Doară măiestrie este plugăritul!«

Așa e. Plugăritul este măiestria cea mai cinstită și mai sănătoasă din toate măiestriile. Numai cât altu-i necazul: Plugar pe seama lui poate fi numai cel-ce are moșioara lui, căsuța lui și vitulele lui. Dacă credem că putem lăsa la fiecare copil barem câte 3 jugere de pământ și casă și 2 vaci, atunci treacă ducă-se, să-l ținem la economie, numai să o învețe bine și să fie crutător, că poate trăi de pe o zi pe alta. Dar', dacă eu am de tot numai 3 jugere de loc și am 5 copii, atunci de unde amarul le-oiu face lor părți se poată trăi? Oare, nu așa lucra mai înțelepțește dacă din acei 5 copii așa face pe unul cojocar, pe altul rotar, pe altul faur, pe altul lăcătar și numai pe unul să-l țin la economie? La cei-ce nu le pot da moșie, să le dau câte-o măiestrie bună, din care se poată trăi ori la sat, ori la oraș.

Deci! dacă D-zeu ne-a dat copii, noi să vedem a le asigura mod de sus-

ținere, ca din lipsa de mijloace de trai să nu devină niște oameni nefericiți, care să ne blastăme și în groapă, ori să se facă niște stricați, cât tot dintr'o temniță într'alta să umble. N'ați văzut, că și pasărea-și învață puii a sbura și a-și căuta hrană, ca să nu flămânzească? Iar să stăm strîmb și să judecăm drept: Ne învățăm noi unul fiecare copiii a-și căuta hrana? Facem noi fiecare pentru copiii noștri, barem cât face o pasăre pentru puii ei?

I. P. R.

O buruiană afurisită.

Veți crede, iubiti cetitori, că acea buruiană e polomida, care ne umple une-ori holdele; ori că-i mătrăguna, din roadele căreia, dacă mănâncă cineva nebunește. Dar' este o buruiană mult mai afurisită decât acestea. Că de polomidă ne putem scăpa prin lucrarea bună a pământului, prin gunoarea lui și prin plivirea holdei; mătrăguna e numai rară, prin cele păduri umbroase, pe unde nu uia umblă omul tot mereu. Și cei mai mulți auzindu-i de nume, o ocolesc. Dar' este o buruiană mult mai afurisită, care numai rar o vedem cum o lăsat-o D-zeu, cu cotor, foi și floare, și umblăm totuși după ea mai tare de cum umblă bolnavul după sănătate.

Această buruiană afurisită este tutunul, tăbacul, duhanul

Vor zice unii că păcătoesc, când zic că-i buruiană afurisită. Poate-că și păcătoesc, că și pe biata buruiana aceea D-zeu a lăsat-o să împodobească pământul și să fie omului ori altor vietăți de ceva folos. Dar' modul, în care oamenii o folosesc, mă îndeamnă a o numi buruiană afurisită — fără voea mea și fără știrea ei; poate-că mai bine ar fi de așa numi-o buruiană fermecată, că ne atrage ca prin fermec, de când de abia ne știm spăla și până punem mâna pe piept, noi rîvnim tot la ea: fără tăbac suntem ca fără mâncare. Ba sunt mulți cari rabdă chiar și foamea, numai să aibă tăbac. Apoi nu ni-ar fi ciudă, de ni-ar aduce ceva folos; dar' nu ne aduce decât pagube, numai perdere de vreme, numai mîncarea sănătății, și totuși stăm a ne bate dela el.

Să luăm numai bine seama:

De mergem la oraș, mai la tot pașul ne întâlnim cu oameni mari și mici, câte cu o sucitură de tutun în gură și slobozind pe gură și pe nas fum ca din camin; mai la toată casa vezi o pajură și sub ea scris »Tabak«. Semn că acolo se vinde.

De mergi la sat, tot așa. Băieți dela 7—8 ani în sus îi vezi cu țigară, bărbați și moșnegi îi vezi cu pipa slobozind niște fumuri de stau să se înec.

Și care este folosul?

Nimic! O proasă deprindere, care mănă banii.

Dar' să vedem relele, ce le aduce întrebuințarea tutunului. Aceste sunt multe, după-cum e întrebuințarea lui. Că tutunul nu se întrebuințează numai într'un chip; unii îl pun în pipă ori în foite de hârtie și îl fumează; alții îl molfaesc în gură, de dau o putoare mai proastă decât un hoit; ear' alții îl trag pe nas, după-ce l-au uscat și făcut făină. Proaste obiceiuri! Vrednice numai de oamenii cei sălbatici. Dar' noi ținem la ele, nu ne desbărăm de ele, ba încă lăsăm să le învețe și copiii noștri. Chiar și unele femei fumează!

Să vă spun relele ce urmează din folosirea tutunului:

Tutunul folosit de copii și oameni tineri, îi slăbește, nu pot crește cum ar trebui și nu se pot împuteri; fața le rămâne galbină, pieptul îngust, prind a tuși și n'ajung să se bucure de viața, care le era dată, dacă nu învăța acest obicei afurisit. Apoi, tineri fiind și nepricepuți, nu știu umbla cu țigara aprinsă, fără să facă pagube însemnate. Că, de multe-ori, din câte o sărăcie de pipă ori țigară, au ars sate întregi. După aceea: nefiind ei în stare a câștiga bani, pe cari să-și cumpere tutun, și neavând părinții de unde le da tot mereu, să deprind la furat. Fură ouă, pui de găină, bucate din hambar și duc Jidanului pe tutun. Acela le ia lucrurile furate numei în jumătate prețul, că știe bine, că acasă nu s'a mai întoarce copilul cu lucrurile furate, mai bine le aruncă pe apă. Așa se încuibază în copii de mici spiritul de risipă și năravul de a fura, tot lucruri, cari nu îl duc la nici un bine, numai la rușine.

Tutunul nu aduce nici oamenilor deplin crescuți nici un folos, numai pagubă, și încă mare. Că perd mult timp umblând după el și cu el își amăresc gura, își slăbesc ochii și plumănilor; cu fumul cel mult și li-se simte și la pungă. Să facem numai socoteala pungei, și să vedem unde eșim? Să zicem că unul fumează pe zi numai tutun de 3 cruceri, pe săptămână fac 21 cr., pe lună 90 cr., că luna are 30 de zile, pe an 9 fl. 60 cr., pe zece ani 96 fl. Eată, un fumător din cei mai cumpătați fumează în zece ani bani de o vacă de cele scumpe, dela care s'ar pute îndulci o cnsă de oameni. Și — ce-i mai dureros — cei mai mulți din fumători n'au nici o capră de lapte, necum vacă! Apoi bine-i? Iar judecați toți! Deci: să nu zicem tutunului buruiană afurisită? Ziceți-i altcum, dacă știți!

I. P. R.

Bance — cambii.

(Urmare și fine).

A eșit de multșor legea, că cei-ce dau bani împrumut să înștiințeze la primărie, ca să-i pună la dare pentru această negustorie. Jidanii de pe sate de regulă nu au înștiințat. Au venit însă casuri de unii au umblat pedepsiți pentru aceasta, ear' alții erau chiar în primejdie de a-și perde capitalele, căci debitorii tăgăduiau. Deci au prins Jidanii a nu mai da bani împrumut, ci a 'și-i valorisa astfel, d. e. când creștinul este în lipsă mare de bani și aleargă la Jidan, acesta-i spune curat: Am ceva bănișori, dar' împrumut nu dau, nu pot da, fără, eu cumpăr ori-ce ai de vînzare, să nu zici că nu vreau să te ajut. Lipsa-i arzătoare, că numai azi e până mâne, și mâne, de nu merge cu camăta la bancă, e rău de el. Deci fac tîrg cu Jidanul: îi vinde bucate, lemne, pănuri, pânză, piei, în fine: tot ce are, pe prețuri cum vrea Jidanul. Ear' de nu are ce vinde-n pripă, aleargă tot satul până dă de cineva, care are bani. Dar' azi nu-i ca odată, să-i dea și creștin la creștin fără camătă bani pe câteva zile, nu, a trecut baba cu colacii! Creștinul încă cere cambiu și în cambiu nu pune suma ce el o dă, ci suma ce are să o capete, numărând camăta la capital. D. e. de-mi dă 5 fl. și promit că peste 3 luni de zile i-oiu da, atunci îmi cere camătă 1 fl.—1 fl. 50 cr. și camăta o pune la capul banilor și-i dau cambiu de 6 fl.—6 fl. 50 cr.

Astăzi numai cu numele sîntem creștini, dar' în realitate sîntem mai Jidani decât însuși Jidanii, dela care am învățat această măiestrie.

Sunt, ce să zică, omul, și creștinii cu suflet, dar' tare puțini. Pe astă cale, lăco-

ȘCOALA ROMÂNĂ.

Biblioteci populare.

— Cum se cumpărăm cărți? —

Rostul vieții noastre numai așa îl pricepem, dacă toată munca ce o putem săvârși, cu ajutorul învățături câștigate în școli și în zilele trăite — o săvârșim pentru binele de obște, pentru binele și înaintarea scumpului nostru popor.

De ne-ar lăsa vremea și împrejurările, cum ne lasă vrerea și cum ne șoptește inima — noi am merge din sat în sat, dela om la om să-i spunem ce credem că este de folos, să dăm sfaturile, de cari știm că lipsă are, să dăm îndrumările trebuincioase.

Dar' asta nu se poate — om pe lume n'o poate s'o facă — chiar năzdrăvan să fie — și nici atunci.

D'aceia noi împinși de dragostea către popor și de dorul să-l vedem luminat și înaintat pe toate cărările vieții, hotărât-am ca să dăm scumpului nostru popor talmaci și călăuze bune și cinstite, cu ajutorul cărora bine, mult și repede să înainteze.

Am hotărât, ca pentru prețuri potrivite să punem în mâna poporului nostru *colecții alese de cărți bune și folositoare*.

Poruncă am dat librăriei „Tipografiei” noastre, să alcătuiască din cărțile cele mai potrivite *biblioteci populare* mai mici și mai mari, după prețul pe care îl vom primi dela țeranii nostri. Am alcătuit astfel mici biblioteci cu câte 5, 10, 15 și 20 fl. Apoi ceva mai mărișoare cu câte 30, 40, 50 și și mai mulți florini — după-cum se va cere.

Pentru-ca să poată ori-cine să vadă cam din ce fel de cărți s'au alcătuit *bibliotecile populare*, despre cari vorbim, lăsăm să urmeze aici o mică schițare a cuprinsului acestor colecții:

I. *Pentru nutrire evlaviei și a temerei de D-zeu, pentru alinarea și înălțarea inimii la Domnul, rugăciuni, pilde și învățături sfinte vă dau între altele cărțile următoare:* »Carte de rugăciuni« (de mai multe feluri), »Acaftistul maicei Domnului«, »Patima Mântuitorului nostru Isus Christos«, »Tragedia Calvarului«, »Istoria biblică cu chipuri«, »Istorie morale«, »Cartea durerei«, »Lira Sionului sau cântarea sârbătorilor« și alte multe.

II. *Pentru înălțarea simțului național, pentru întărirea dragostei și nădejdei în viitorul de aur al neamului nostru și pentru suportarea cu abnegație a chinurilor la cari supuși suntem, pilde și învățături alese dau cărțile, dintre cari pomenim aceste:*

»Răsboiul nostru pentru neatarnare« și »Povestea unei coroane de oțel« (de G. Coșbuc), »Doina« (de I. C. Mândrescu), »Luptele Românilor« (de Dr. Romanus), »O sută de ani« (de I. Slavici), »Soluțiunea chestiunii naționale« (de Aurel C. Popovici), »Lupta pentru drept« (de Ihering), »Naționalitatea« (de Max Nordau), »Arghir și Elena« (de Barac), »Pui de lei« (poesii de I. Nenițescu), »Două raporturi ale prefectilor din 1848«, »Avram Iancu« (biografie de Iosif Șterca Șuluțiu) și alte multe.

III. *Sfaturi și povești în trebile economiei noastre naționale* — dau cărțile, dintre care pomenim câteva, și anume:

»Cartea stuparilor« (de R. Simu), »Economia rurală« (de 8 preoți), »Legea veterinară« (de inv. Muntean), »Trifoiul și Ținerea viteilor« (de E. Brote), »Pomăritul« (de Comșa), »Însoțiri Raiffeisen« (de Brote și I. Costin), »Comasări« (de E. Dopp), »Vinuri din poame« (de Halip) Cartea poporului de I. Pop Reteși alte multe.

IV. *Sfaturi și indemnuri folositoare vieții de toate zilele se află în cărțile, dintre care pomenim:*

»Legea comunală« (despre drepturile și datorințele poporului și a celor puși în fruntea lui), »Socetăți de cumpărare« (de Gavr. Aluaș, — Îndreptar cum să facem ca de beuturi să ne lăpădăm), Sfătuirii și doctorii pentru cei-ce sufer de »Boale lipicioase«, de »Friguri« și de alte boale, și altele.

V. *Trecutul nostru și pământul pe care trăim minunat îl găsim descris în cărțile:* »Istoria Transilvaniei« (de George Barițiu), »Istoria Românilor« (de Xenopol), »Țara noastră și Munții Apuseni« (de Silvestru Moldovan), »Memorii din 1848« (de V. Moldovan), »Din vremuri apuse« (de Iudifța Secula) și altele.

VI. *Povești, glume, risuri, poezii și descântece populare, novele, schițe — cari toate sunt menite să ne lumineze mintea, să ne înveselească sufletul și inima să ni-o desfate când grițile traiului în negura gândurilor și a supărărilor vreau să ne arunce — se găsesc pe ales și pe plăcere în o sumedenie de cărți care de care mai frumoase și mai minunate. Ar trebui să fecem un pomelnic întreg, de le-am înșira pe toate — de aceea spunem numai numele câtorva:*

Operele complete a lui I. Creangă. Poeziile lui G. Coșbuc, 1000 și 100 Doine, Arion, Inimioara (culegeri de poezii), Poveștile și Novelele lui Ioan Pop Reteganul. Poveștile lui Silv. Moldovan, T. Mera, Ioan Moța, G. Coșbuc, etc. etc.

Glumele lui Sandu, pungă goală, a lui T. V. Gheaja, Sex-Til; apoi »Jucăriile« lui Ispirescu, Chiuiturile și frământările de limbă ale lui Gr. Sima lui Ioan și alte multe.

Și apoi: Novele de Margareta Moldovan, D. V. Păcățian, Gane, Vlăhuță, Crasescu. etc. etc. Mai pe larg și mai așazat descriu felurite întâmplări *romanele*, din care pomenim: Dan de Vlăhuță, Castelul din Carpați de Jules Verne, Trilby, Elena, de Bolintineanu, Liniștea casei de I. C. Panțu. Și alte multe și mai mari și mai mărunte.

Precum vedeți am înșirat câteva cărți, ca să vedeți cam din ce »materie« am alcătuit bibliotecile populare. Se înțelege că felul și mulțimea cărților cu care alcătuiam bibliotecile populare depinde (urmează) dela mărirea sumei, ce ni-se trimite. Noi însă vom îngrijii, ca totdeauna alegerea cărților să fie cât se poate de potrivită. Cei-ce ne trimit bani pentru astfel de biblioteci, — dacă doresc să aibă anumit vre-o carte oare-care, — să ni-o spună prin scrisoare.

În sfârșit de data asta noi vrem să vă tragem luarea aminte, că »Tipografia, societate pe acțiuni, Sibiiu« (la adresa asta să trimiteți comanda d-voastră) are în magazine biblioteci populare de câte 5, 10, 15, 20—60—80 florini.

Cine dorește astfel de biblioteci, n'are decât să trimită suma, ce o are la îndemână și »Tipografia« îi va trimite numai decât biblioteca potrivită pentru prețul trimis.

mind la banii cei ieftini ai băncilor, ne-am format gusturi deosebite, s'au născut în noi lipse închipuite — fără care credem că n'am pute trăi — și pentru împlinirea lor ne-am înfundat așa adânc în datorii, cât bun e D-zeu, dar' eu unul nu cred să ne scăpăm de ele în veci. Și ce va fi sfârșitul?

Drum, bum, bum!

Cine dă mai mult!

Că azi, se nu zic vorbă mare, dar' a 5-a parte a moșiilor noastre e intabulată pe la bănci. Că mai în fiecare sat este bancă, făcută de stat ori de particulari: Români, Unguri, Sași, Jidani, etc. Mai în fiecare sat se dau *bani* ieftini, celui-ce are pământ, dar' *pământ ieftin* va și lua dela cei mai mulți din debitori, cari fac numai datorii nesocotite, fără a-și trage seama că acelea trebuie plătite odată. Că băncile nu pot, nici n'ar fi cu dreptul să rămână de pagubă, deci ele cer bani dela cel-ce ban a primit dele ele. Nu are bani? I-a lua casa și moșia! Ori că vor lua-o cei-ce nu erau băgați nici într'o seamă, că nu se fuduleau în podoabe cumpărate pe bani ieftini.

Deci: pe cât bine au tras cei cuminte din banii cei ieftini ai băncilor, atât rău — dacă nu și mai mare — și-au contras cei ușori de minte din acei bani. Și încă răul cel mai mare va ajunge pe urmașii lor.

De dorit ar fi deci, ca să ne mărginim poftetele și plăcerile deșerte, să nu rîvnim la banii cei ieftini, ear' de sîntem deja datori, să facem ce vom face și să ne mântuim de datorii. Să facem ca să vină eară timpul cel fericit, când oamenii puteau trăi cu mai puțini bani, că atunci nu erau tot cu frica în spate că le vine doba la casă! I. P. R.

SFATURI.

În contra asprimei mânilor.

Pentru a delătura asprimea pielei dela mâni, se pune pe timp de un pătrar de oară o lingură de oleiu de in într'o farfurie, în care se mai pune și cenușă de cărbuni de peatră. Amestecătura aceasta se freacă apoi până se face ca o alifie groasă. Cu alifia aceasta se ung apoi mâinile și se lasă a căta un pătrar de oră, apoi se spală și freacă bine cu o perie. Cenușa de cărbuni netezește pielea mai groasă și crepată, ear' oleiul pătrunzând în piele o moaie. Întrebuițarea durează câte 14 zile. Alifia aceasta se poate păstra într'un borcanel hermetic astupat sau în apă.

În contra pecinginei.

Ca să se poată tămădui cineva de pecingine, trebuie să facă următoarea doftorie practică: să piseze rădăcină de steghie cu câțiva căței de usturoiu, peste cari se mai pune și sare ca se poată lăsa mai multă zamă. Zama aceasta se scurge într'un vas, din care cel bolnav se unge apoi în toată ziua câte odată, până-ce se tămăduiește deplin.

Știri economice.

Scutirea viței de viie peste iarnă. Să o acoperim cât se poate de târziu. De o acoperim cu pământ, avem mai întâiu a o apleca la pământ și lângă ea săpăm o groapă de 30—40 centimetri de afundă, unde să se scurgă umezeala. De regulă e destul dacă în loc să tragem pământ pe viță, o legăm bine cu paie, sau dacă o acoperim cu gunoiu. De-i o toamnă lungă, o acoperim numai tare târziu. Dar' apoi primăvara o descoperim des de cu primăvară, de se poate chiar la finea lui Februarie.

Precum vedeți, dragii țărani, noi vă *dăm*, ce vă lipsește — voi să *luați* numai, ce vă dăm și atunci de sigur înaintarea noastră a tuturor de zeci de ori mai mare va fi ca acum.

V. C. O.

Știm noi ceti?

Ce mai întrebare și asta? Doar' cel-ce abonează foi, de aceea le abonează să le cetească, că de nu ar ști ceti, nu le-ar abona.

Așa ar fi să fie, numai cât să nu fie lucru cu supărare, dacă voiu spune, că unii cetesc adese-ori fără a ști ceti.

Neamțul are un proverb care pe românește ar suna așa: A scrie și a nu ceti, a ceti și a nu înțelege, însemnează a tândăli.

Acum cred, că prindem a ne înțelege.

Seriu unii foarte mult, fără să și cetească mult; a acelora scriere este tândălitură; apoi: cetesc unii potop de mult, fără a-și sfărâma mintea să și priceapă cele cetite; aceia încă tândălesc. Și, dacă mai fac și vorbă despre cele cetite și neînțelese, își arată arama și în fine se supără, dacă lumea le vede arama, pe care ei 'și-o cred drept argint.

Am putè aduce nenumèrate exemple, despre cum unii — altcum oameni tare cum se cade — cetesc fără să și deie silința a înțelege, fără să facă o leacă de analiză logică, apoi să infurie și injurâ pe cel-ce a scris. Când scrisoarea n'ar fi destul de lămurită, nu ne-ar prinde așa mirare de infurierea cetitorilor neînțelegetori, dar' când scrisoarea e limpede și lămurită, ne prinde mirare și încă mare, că cetitorii nu o înțeleg. Să vă aduc un exemplu:

În nrul 224 al »Trib.« la »Chestiuni școlare« a scris amicul nostru »Dela școală« despre *Almanahul învățătorului*. Dar' amicul nostru »Dela școală« are un mod de scriere nou, europeanesc, drăgălaș, glumeț, dar' nu vatēmă pe nime. Acolo se face nițel reclam pentru *Almanach* și arată, că ar trebui să ne desbrăcăm de indiferentism (nepăsare) și, barem cei-ce ști ceti, să abonăm cărțile mai bune ce apar. Între aceste cărți bune pentru învățători, recomandă *Almanahul învățătorilor*. Acî apoi face o glumă basată (răzimată) pe adevăr. Că adecă la unii din noi este atât de mare nepăsarea, încât nici opuri de valoarea cea mai mare nu se abonează, ba nu primesc nici de le-ai da de pomană. Că, de pomană a oferit »Foaia Pedagogică« 33 exemplare pentru cei-ce ar ceti și nu au bani. Și, să fim bine înțeleși, deși »Foaia Pedagogică« e ca pânea de toate zilele pentru învățători; deși știm cu bună-seamă, că unii sînt atât de săraci *materialicește*, de nu pot da bani pe foi, și deci nu cetesc, dar' s'au arătat atât de săraci și cu duhul, că nici de pomană nu le-au cerut, numai să nu fie nevoiți a le scoate din postă, a le tăia și ceti. Acesta este înțelesul scrisoarei amicului nostru »Dela școală«. Și acum cred, că cei-ce știu ceti 'l-or și înțelege! Și înțelegându-'l nu ne-or mai face imputări, că batjocorim foile noastre.

Scaunul.

Compozițiune stilistică pentru clasele primare, începătoare în compuneri.

Fixarea atențiunei. Astăzi vom scrie ceva despre scaun.

a) *Repețirea cunoștințelor vechi din învățământul intuitiv*. Care aveți scaun în casă ...N.? Câte aveți ...? Care mai aveți scaune încă ...N.? Și care încă ...N.? Dar'

aici în școală avem scaun ...N.? Lângă ce se află scaunul ...N.? Scaunul se află lângă masă.?)

Să vedem mai aduceveți aminte ce este scaunul. Ce este scaunul ...N.? ...este mobilă. Ce culoare are scaunele ...N.? ...diferită. Cari sînt părțile scaunului ...N.? ...spatele, tablă?) și picioarele. Ce formă are tabla scaunelor ...N.? ...de trapez ori rotundă, de cerc. De ce e scaunul ...N.? ...de lemn. De cîne se face scaunul ...N.? ...de mäsar. Ce facem pe scaun ...N.? ...ședem — Se face puțină paușă.

b) *Tractarea verbală*. Acum grijiți și-'mi răspundeți bine! — *Ce este scaunul ...N.? Scaunul este o mobilă*. Zicem cu toții acest răspuns! Să dă tactul. Spune-'mi-'l și tu odată ...N.! Și tu! etc. Care a fost întrebarea ...N.? Luați seama cum o desfac în cuvinte! Învățătorul rostește rar: *Ce... este... scaunul*. Care-'i cuvântul întâiu ...N.? Care-'i al doilea ...N.? Care-'i al treilea ...N.? Din câte cuvinte stă întrebarea ...N.? Să o scriem acum pe tablă. Învățătorul scrie: Ce este scaunul? Ce semn am pus după cuvântul scaun ...N.? (În cazul când nu știu, li-se comunică). Pentru-ce am pus semnul întrebării ...N.? ...că am întreat. Țineți dar' minte! *Totdeauna, când întrebăm, punem semnul întrebării*. Cu toții! Spune-'mi și tu! și tu! Când punem semnul întrebării ...N.? — Cetește acum întrebarea de pe tablă ...N.! Spune răspunsul! *Scaunul* etc. Desfă-'l în cuvinte ...N.? Scaunul. Cuvântul acesta îl scriu îndată după întrebare. Eată aici. Se scrie: *Ce este scaunul? Scaunul...* Cu ce literă 'l-am scris ...N.? cu ...mare Țineți minte! *Totdeauna după semnul întrebării scriem cu literă mare*. Cor! Spune-'mi și tu! etc. Cu ce literă scriem după semnul întrebării ...N.?

Ce culoare are el? ...N.? El are culoare diferită. Mai spune-'mi odată răspunsul ...N.? Cu toții! Cum te-am întreat ...N.? Spune-'mi încă odată întrebarea ...N.? Desfă-o în cuvinte ...N.? ș. c. l. Eată vă scriu și întrebarea aceasta sub cealaltă. Se face:

Ce culoare are el. Uitați-vă, ce am pus la sfîrșitul ei ...N.? ...punct. Bine am scris dar' ...N.? ...nu. Pentru-ce nu ...N.? ...Așa e, că trebuie să fi pus semnul întrebării. Eată acum îl pun *Ce culoare are el?* Mai cetește odată întrebarea și apoi îmi spune răspunsul ...N.? El are... etc. Desfă-'l în cuvinte ...N.! ș. c. l. Care e cuvântul întâiu ...N.? Acesta îl scriu după întrebare. Se scrie: Ce culoare...? el... Ia uitați-vă bine am scris ...N.? ...nu. Pentru-ce nu ...N.? Cu ce literă trebuia să scriu după semnul întrebării. ...N.? ...cu mare. Așa-'i Eată acum scriu bine: *Ce culoare are el? El...*

Câte picioare are scaunul ...N.? Scaunul are patru picioare. Cor! etc. Care-'i întrebarea ...N.? ș. c. l. Să scriem și această întrebare. Câte...? Cetește-o și-'mi spune răspunsul ...N.! ș. c. l. Cuvântul întâiu îl scriu după întrebare. *Câte picioare are scaunul? Scaunul...*

Ce mai are încă ...N.? Mai are încă spate și tablă. Cor! etc. Întrebarea o scriem pe tablă. Se face. Cuvântul întâiu din răspuns îl scriu după întrebare. *Ce mai are încă? Mai...*

Ce formă are tabla scaunului ...N.? Tabla scaunului are formă de trapez (ori de cerc). Se urmează ca mai nainte. *Ce formă are tabla scaunului? Tabla...*

De ce e scaunul ...N.? Scaunul e de lemn. Ca mai nainte. *De ce e scaunul? Scaunul...*

De cine se face el ...N.? El se face de mäsar, ș. c. l. De cine se face el? El...

?) Punctele înaintea lui N. arată timpul necesar revocării.

?) Răspunsurile se vor da totdeauna în propoziții întregi; aici însă se va arăta numai partea întregitoare, și unde se înțelege mai ușor să omită.

?) Scândura de șezut.

Ce facem pe scaun ...N.? Pe scaun ședem. etc. *Ce facem pe scaun? Pe...*

În urmă cele pertractate vor ave înfașoșarea următoare:

Ce este scaunul? Scaunul...

Ce culoare are el? El...

Câte picioare are scaunul? Scaunul...

Ce mai are încă? Mai...

Ce formă are tabla scaunului? Tabla...

De ce e scaunul? Scaunul...

De cine se face el? El...

Ce facem pe scaun? Pe...

Repetițiune! Cetește întrebarea întâiu și-'mi spune și răspunsul ...N.? Tu a doua ...N.! ș. m. d. Spune-'mi acum numai răspunsul dela toate întrebările pe rînd ...N.!

Paușă: să se facă mișcări gimnastice.

c) *Tractarea în scris*. Despre ce am zis că scriem azi ...N.? ...scaun.

Spune-'mi numele unei bucăți de cetire ...N.? Dimineața, Corbul și Vulpea etc. Cum se numește numele unei bucăți de cetire ...N.? ...titlu. (În cazul când elevii nu știu, li-se comunică). Care va fi titlul la ceea-ce am zis că scriem azi ...N.? ...scaunul.

Scoateți cartea de cetire afară 1, 2, 3. Căutați câte un titlu! Uitați-vă, unde e scris titlul, la dreapta, stînga sau la mijloc ...N.! ...la mijloc. Țineți minte: *Titlul se scrie totdeauna în frunte, la mijloc*. Unde va trebui să scriem titlul temei noastre ...N.? ...la mijloc.

Uitați-vă la titlul unei bucăți de cetire, cu ce literă e scris la început ...N.? ...cu mare. Însemnați-vă: *Titlul totdeauna se scrie cu literă mare la început*.

Care e titlul temei noastre ...N.? ...scaunul. Desfă-'l în silabe ...N.! Acestea în sunetel Care e sunetul întâiu, al doilea etc. ...N.? Așa, cum să-'l scriem pe tablă. Tablițele afară 1, 2, 3 Stilurile la mână! Scrieți, dar' grijiți unde îl scrieți — titlul — și cu ce literă!... Arătați-'mi tablițele! (Să revinuește și îndreaptă unde-'i de lipsă). Tablițele pe bancă, puneți stilurile lângă ea!

Uitați-vă la întrebarea întâiu! Uitați-vă la cuvântul scris după ea! Spune-'mi răspunsul întreg ...N.? *Scaunul e o mobilă*. Despre ce zicem că e mobilă ...N.? Ce zicem despre scaun ...N.? Care își aduce aminte ce facem, atunci când zicem ceva despre o ființă sau lucru ...N.? ...o propozițiune. Ce va fi dar' Scaunul ...N.? Cu ce literă am fost învățat că se scrie cuvântul întâiu din propozițiune ...N.? (Aceasta trebuie să li-se spună când învață încă întâiu despre propozițiunea simplă; altcum trebuie să se comunice aici în toată forma). Ce trebuie să punem după ea ...N.? ...punct. Așa să faceți dar'!

Desfă propozițiunea aceasta în cuvinte ...N.! Care-'i cuvântul întâiu, al doilea etc. ...N.? Desfă-'mi cuvântul *mobilă* în silabe, apoi în sunete ...N.! Vîno afară și-'l scrie pe tablă ...N.! (Așa se tratează băieților fiecare cuvânt care cugctăm că e mai greu de scris).

Mai spune-'mi odată propozițiunea cea dintăiu ...N.? Luați stilurile la mână! Scrieți-o frumos sub titlul, începînd din partea stîngă a tabliței! (Și se arată pe tablă, unde se scrie și de unde să înceapă). Așa

Acum să-'mi spuneți întrebarea a doua și răspunsul ei ...N.? Ce va fi și răspunsul acesta ...N.? ...o propozițiune. Vedeți, toate răspunsurile voastre sînt propozițiuni. (Se tratează ca și cea dintăiu). Scrieți-o acum după cea dintăiu! Așa se urmează cu fiecare răspuns, până se termină compoziția, care e următoarea:

Scaunul.

Scaunul este o mobilă. El are culoare diferită. Scaunul are patru picioare. Mai are încă spate și tablă. Tabla scaunului are formă de trapez ori de cerc. Scaunul e de lemn. El se face de mäsar. Pe scaun ședem.

După-ce termină toți, se reîncepe firul propunerii, făcându-se o repetiție generală; asupra compoziției. Se urmează!

Acum am gătat de scris, dragii mei dar' acum să și cetim ce-am scris. Cetește tu...N.! Și tu! Și tu! Schimbați tăblițele unul cu altul, vecinii; și cetiți încet fiecare, când cetește N.!

Acum uitați-vă cum ați scris, nu cumva ați greșit, și unde-i greșit îndreptați (coregeți). Fiecare corege tema de pe tăblița, ce o are în mână. (Aceasta trebuie să fie a vecinului. Se lasă ca oare-cumva să și arete unul altuia erorile). Spuneți-vă, vecinii, unul altuia erorile și le îndreptați!

Așa, cum ved' ați terminat. Luați-vă fiecare tăblița voastră!

Dacă aceasta e prima compoziție, să mai predai și acestea: Numerați acum toate propozițiile, câte ați scris despre scaun! Câte sunt...N.? Țineți minte: *Când scriem mai multe propozițiuni tot despre un lucru în oare-careva legătură, atunci facem o compozițiune.* Cor! ș. c. l. Când facem o compoziție...N.? Ce va fi dar' ceea-ce am scris azi despre scaun...N.? etc.

d) *Scrierea compoziției în caiet.* Acum să scrieți fiecare compoziția despre scaun în caietul de compoziții stilistice, dar' cât se poate de frumos! Măne apoi să aduceți caietul la școală și să 'mi-l dați, să ved' cum ați scris.

Obs. Având învățatorul caietele la îndemână, le va corege. Dar' cum? Dinsul nu va scrie litera sau punctul lăsat afară sau alte erori, ci va indica numai eroarea subliniindu-o cu cerneală roșie ori cerusă de acest fel

În ora de compoziții se va corege de un elev mai isteț pe tabla școlii în fața tuturor elevilor. Așa cât fiecare se vadă ce erori are, și cum trebuia se scrie. Spre scopul acesta compoziția se scrie pe dintregul. După aceasta vor ave' să și îndrepte fiecare pe a sa.

Mai târziu se pot lăsa elevii ca să și coregă separat erorile. Când sunt îndrumați se caute în cărțile, în cari au învățat, cum se scrie cutare cuvânt, d. e. la greșeli de ortografie sau de alt fel.¹⁾

Temele, cari cuprind multe erori, se scriu de nou; celelalte nu.

Se poate reflecta, pe lângă o tractare așa de amănunțită, cum de se întâmplă erori? Foarte ușor! Chiar asta-i cauza. Copiii când își decopiază tema știu totul de rost, astfel mai caută, nu mai caută pe tăbliță, și scriu cum li-se reproduce. numai se fie scris. Chiar și la acele compoziții, cari se scriu direct pe caiet. încă se întâmplă tot așa.

Tot ca și scaunul se va tracta și *ușa, banca, masa* și altele, bine înțeles, după întocmirile lor.

Se pot lăsa micuții să facă și ei singuri câte o compoziție după modelul uneia, cu cari are ceva asemănare.

Elia Câmpian,
învățător.

Răvașul școlii.

O nouă școală de fetițe. S'a deschis în luna trecută la Lugoj școala gr.-cat. de fete, care s'a întemeiat din fundațiunea *Iovu Popovici*. La solemnitatea deschiderii au fost de față episcopul Dr. Demetriu Radu și canonicul Benjamin Densusianu. Amândoi au ținut cuvântări despre însemnătatea și folosul școlii bune.

Adunare învățătorescă. Din *Șișești* ni-se scrie: *Învățătorii români gr.-cat. din tractul protopopesc Baiasprrie și-au ținut adunarea filială de toamnă în Șișești, la 2 Noemvrie st. n., unde au fost primiți foarte bine din partea bravilor*

¹⁾ Prin aceasta se dedau a reflecta și a căuta în cărțile lor ș. c. l. mai cu diligență. A cetii și a învăța totul cu atențiune. Prin ce punem o basă solidă limbei și altor studii.

poporeni. La 9 ore s'a celebrat s-ta liturgie de cătră dl Dr. E. Lucaciu și Iul. Surani, preot în Siurdești. După aceea s'a început adunarea, la care pe lângă membrii ordinari ai Reuniunii au mai participat d-nii Dr. E. Lucaciu, preot în Șișești, Iul. Surani, d-șoara Tertulia Lucaciu și dl Atanasiu Demian, membru fondator și un număr frumos din popor. Din adunare s'au trimis telegrame felicitătoare dlui Dr. Vasile Lucaciu și Ilariu Borș, prof. în Gherla. După adunare a urmat prânz în casa ospitală a dlui inv. local V. Băban.

Concurs școlare. Pentru ocuparea postului de învățător la școala gr.-or. din *Marcoveș* (prot. Vêrșetului) în diecesa Caransebeș, este scris concurs cu termin de 30 zile, ear' pentru a celui dela școala gr.-or. din *Monostur* (protop. Belințului) în diecesa Arad, este scris concurs cu termin până la 24 Decemvrie st. n.

CRONICĂ.

Sfințire de biserică. Dumineca trecută s'a sfințit în Hașfalău biserica gr.-cat. de nou zidită. Festivitatea a fost foarte frumoasă. La actul sfințirii a pontificat rev. domn canonic Dr. Smigelschi cu m. o. S. Câmpian, protopop; ca diaconi I. Negruițu, profesor și A. C. Domșa, din Blaj; dintre preoții tractuali: T. Borza, Nicolae Maior, Ioan Isip, N. Vamoș, Nicol. Roman, I. Roman, Stefan Secetă. Cântările le-au executat vestiții cântăreți din Blaj Nic. Ionaș și Aron Papiu.

Ear' rev. domn canonic Dr. *Vasile Hossu*, a ținut o cuvântare minunată într'un limbaj frumos și la înțeles, de care publicul întreg a rămas încântat.

— Primit următoarele: Sfințirea noiei biserici rom. gr.-or. din *Soborșin* se va face la 8/20 Noemvrie (ziua SS. Arch.) de cătră înaltpreasfinția Sa dl episcop din Arad. După actul sfințirii va urma prânz comun în restaurantul »R. Zerdick«, ear' seara va fi petrecere cu joc în favorul bisericii, în sala cea mare a hotelului »*Cerbul de aur*«. On.

Daruri bisericeii. Pentru procurarea unui clopot la biserica gr.-cat. din Valhid, au binevoit a contribui următorii: St. domn Octaviu Smigelschi, (profesor și pictor) din Ibașfalău 2 fl.; Oștian, executor de tribunal 1 fl. 50 cr.; Kostolány Lajos, măiestru zidar 1 fl.; Nonic Dăianu, măcelar 50 cr.; I. Radu, măsar 1 fl.; Fridrich Hartmann 1 fl.; Hartmann Michael 1 fl.; F. Herbeth 1 fl.; Dumitru Muntean 1 fl.; Stefan Bibernic 50 cr.; Johann Schuller 50 cr.; Bening Michael 50 cr., toți din Valhid; Vasile Lunga, învățător în Durlos 50 cr. Din partea parohiei se exprimă și pe această cale marimșilor donatori cele mai sincere mulțumiri.

Ilustrata noastră. În timpul nostru cărțile postale ilustrate (cu chipuri) sunt foarte plăcute și iubite. Și e bun lucru, că s'au făcut și în românește astfel de cărți postale, înfășoșând tipuri și porturi naționale etc. Astfel de ilustrate se află de vânzare la librăria noastră, și sunt foarte frumoase. Dar' cea mai interesantă decât toate este ilustrata, făcută de noi, căci ea înfășoșează o întâmplare istorică, dela Roma, când la încununarea columnei lui Traian ministrul *Baccelli* a rostit vorbirea sa cătră Români.

»*Gazeta Transilvaniei*« scrie următoarele despre această corespondență cu chip:

»La Sibiu au apărut în editura societății pe acții »*Tipografia*« niște interesante cărți postale, cari, ca ilustrațiune, poartă în dos tabloul bine reușit al Românilor, cari au luat parte la congresul orientaliștilor din Roma; îi reprezintă

în poziția în care s'au aflat, când ministrul *Baccelli* rosti discursul seu în *Forul Traian*. Ilustrațiunea e bine succasă și indeosebi personaele mai marcante din grup se pot bine distinge. Deasupra tabloului stă scris cu litere roșii »*Românii la Roma*«, ear' dedesubt se indică momentul în care s'a făcut fotografia și se citează următorul pasaj din discursul lui *Baccelli*: »*Vă salu pe voi, o neînvinșilor Români! Voi sunteți o pagină deschisă din marea carte a istoriei Romei!*«

— Adaugem noi, că ilustrata costă 5 cr. La comande mari se dă rabat însemnat.

În cercul electoral al Zlatnei se va alege un membru în congregație la 27 Noemvrie a. c., după-ce fostul membru Dr. *Korácsny Miklós* prin depărtarea sa 'și-a perdut dreptul de membru. Așa sună decisul comisiunii de alegere comitatensă.

Avis Românilor!

Aa.

Cor bisericesc în Viena. Tinerimea română dela universitatea din Viena, după-cum află »*Familia*«, va organiza un cor pentru executarea răspunsaliilor la sfintele liturgii române dela biserica Sfânta-Varvara.

Hymen. Dl *Petru Cristea* din Găbud și d-șoara *Valeria Anghel* din Lechințioara se vor cununa Duminecă, 19 Nov. n. în bis. gr.-cat. din Lechințioara.

Congregațiunea comitatului Bistrița-Năsăud. La 30 Octomvrie st. n. a. c. s'a ținut congregațiunea ordinară de toamnă a comitatului Bistrița-Năsăud, pertractându-se afaceri curente.

Adunarea — după-cum ni-se scrie — a fost bineșor cercetată, ear' pertractarea a decurs neted, — după-ce lucruri mai momentoase și mai adânc tăietoare în vieța Românilor din comitat nu au fost la ordinea zilei. S'au reîntregit și ales câteva comisiuni, în cari membrii români de mai nainte au fost realeși. Ajuatoarele votate de câteva comune din fostul district al Năsăudului — din fondul pădurilor — în scopuri bisericești și școlastice, s'au aprobat.

La examenul de notari pentru comitatul Caraș-Severin, ținut Marți sub presidența vicecomitelui *Fialka* și a protonotarului *Isekutz*, au făcut cu succes examenul candidații români: *Arcadie Julian*, *Alesandru Trandafir*, *Adrian Debelian*, *Iosif Popovici*, *Ioan Bălăban*, *Gavriil Iacob*, *Iuliu Debelian* și *Constantin Ciula*.

În Bacău a fost o frumoasă sêrbare Dumineca trecută.

S'a deschis școala de meserii în mijlocul unui mare număr de popor. S'a făcut un serviciu religios la catedrală și la școală și s'a rostit discursuri de P. S. S. Canon *Bacăoanul*, locoțiitorul episcopului de Roman, de dl *Istrati*, ministrul lucrărilor publice și de primarul *Bacăului*.

Discursul dlui ministru Dr. *Istrati* e foarte important.

28 ani în leagăn. Septemăna trecută s'a făcut în *Stockerau* înmormentarea *Mariei Schumann*, care 28 ani a stat în leagăn, din care acum s'a mutat în mormânt. Trunchiul trupului îi era normal, asemenea și capul, ear' fisionomia făcea impresie de băiat frumușel, picioare însă nu avea mai de loc, abia erau cât ale unui nou născut. Graiu nu avea, ci numai gângăvia ca băieții mititei. 28 ani a zăcut în leagăn, nutrită fiind cum nutrești copilașii de leagăn.

† *Rozalia Stanciu*, văduva preoteasă a lui V. *Gradoviciu*, fost preot în *Uileac*, a răposat la 3 Noemvrie în *Nadișul-român*. În mormentarea 'i-s'a făcut în 5 Noemvrie.

Călimdarul Poporului.

pe anul 1900

a apărut mai bogat, mai interesant și mai strălucit ca ori-care alt călimdar dela noi. Prețul e tot cel vechiu **20 cr.** La comande singuratică e de adaus 5 cr. pentru postă. Mai bine ar fi ca mai mulți să se întovărășească și să ceară deodată mai multe esemplare, cruțând portul. Nimeni însă să nu facă comandă cu rambursă (Postnachnahme) că costă prea mult.

Schimbări în mersul trenurilor. Pe linia *Sibiu—Făgăraș* trenul nr. 9722 de azi începând va circula în ordinea următoare: plecare din *Sibiu* la 4 ore 33 minute dimineața, din *Selimbăr* la 4 ore 45 minute (spre *Cisnădie* la 4 ore 49 minute), din *Mohu* halta nr. 4 la 4 ore 53 minute, din *Veștem* la 5 ore 2 minute, din *Tălmăciu* la 5 ore 23 minute, dela stația *Podul-Ottului* la 5 ore 34 minute, din *Sebeșul-superior* la 5 ore 43 minute, din *Avrig* la 6 ore 15 minute. Pe linia *Avrig—Făgăraș* planul rămâne neschimbat.

Urmările beției. Iosif Barakovits din *Bajmok*, conform obiceiului, zilele trecute a dat pe gărlan în jos earăși mai multe sticlute de holeră, decât s'ar fi cuvenit. În calea spre casă holeră l-a tras în imală, unde căzând cu fața într'o băltoacă de ploaie, s'a înecat. Dimineața l-au aflat sătenii mort, cu botul în mocirlă.

† **Generalul Berendeiu.** Ziarele din România aduc trista știre despre moartea generalului *Anton Berendeiu*, unul dintre cei mai valoroși ofițeri superiori ai armatei române. A. Berendeiu s'a născut la 6 Ianuarie 1838, și-a făcut studiile la școala militară din Metz, de unde la 1860 a eșit cu gradul de sublocotenent. Pe timpul războiului de independență generalul Berendeiu, pe atunci colonel, a luat parte la luptele din fața Plevnei, unde comanda geniul; el a supravegheat facerea și așezarea podului peste Dunăre pentru trecerea armatei române. Ca inspector al trupelor de geniu a condus lucrările de fortificare a Bucureștilor. La 1885 a fost numit general de brigadă, ear' la 1895 general de divizie și comandant al corpului I. de armată. În această calitate, întimpinând pe *M. Sa Împăratul Francisc Iosif* la frontierele țerei cu ocaziunea vizitei la București în 1897, l-a prezentat raportul trupelor române. Răposatul a fost în mai multe rânduri secretar în ministerul de războiu, ear' în cabinetul Aurelian ministru de războiu, ținând acest post și în cabinetul Sturdza până la căderea acestuia. În timpul din urmă era comandant al cetății București.

A răposat Duminecă (12 Nov. n.) la 10 ore a. m., ear' înmormântarea l-a făcut ieri în cimiterul bisericii »Sfântul George-Nou«.

M. Sa Regele Carol a trimis familiei o călduroasă telegramă de condolență, datată: Castelul Peleş, 12 Noembrie. Asemenea și M. Sa Regina.

Marce postale noue. Deodată cu introducerea calculărei în coroane se vor introduce, cu începere dela 1 Ianuarie 1900, marce postale noue și anume: de câte un filer, 2 fileri, 3, 4, 5, 6, 10, 25, 30, 50, 60 fileri, 1 și 3 coroane. Cele de 1 filer (1/2, crucer) vor servi numai ca marce întregitoare; marcele de 2 fileri pentru ziare rămân. Se vor pune în circulație și cărți postale (închise) de

câte 6 fileri pentru corespondența interurbană și de 10 fileri pentru corespondența în afară de teritorul locului. Cărțile postale deschise, pentru circulația în țeară vor fi de 4 fileri, cu răspuns plătit 4—4 fileri. Cele de 5 fileri pot fi întrebuințate în corespondența cu Austria, Bosnia-Herțegovina, Germania, Sârbia și Muntenegru, ear' cele de 10 fileri în circulația internațională. Se vor pune în vânzare și cuverte cu marcă imprimată de 10 fileri. Prețul buletinelor de expediție (Frachtbrief) va rămâne același. Se vor imprima și coale de câte 10 fileri pentru depuneri la cassa de păstrare postală și blanchete de telegrame în preț de 62 fileri. Marcele postale și tipăriurile cele vechi rămân deocamdată în circulație alături cu cele noue până la ulterioară dispoziție din partea ministrului de comerț.

Odinioară și acum. În 1770 se făcuse numărarea populației din părțile banatice ale Ungariei. Resultatul fusese următorul: în districtul Timișoarei 46.868 locuitori, districtul Vârșetului 75.108, al Ciacovei 38.110, al Lipovei 31.402, al Lugojului 34.034, al Caransebeșului 29.824, al Becicherecului 16.319, al Chichindei 10.492, al Cianadului 29.700, al orașului Timișoara 6717, al orașului Vinga 1128, — de tot 319.702 locuitori. Dintre acestia, după naționalitate erau: *Români* 181.639, *Sârbi* 78.780, *Bulgari* 8683, *Germani*, *Italiani* și *Francezi* 43.301, *Țigani* 5272, *Jidani* 353. *Despre Maghiari nici pomîna*, ear' acum?...

Cas de moarte. Primum următorul anunț: Cu ochii scăldați în lacrimi și inima plină de durere facem cunoscut în numele tuturor rudeniilor, că bunul și prea iubitul nostru soț și tată *Ioan Monda*, cantor al bisericii gr.-or. și proprietar în *Borgo-Bistrița*, după o viață cumpătată și plină de activitate de 87 ani, în al 66-lea an al fericitei sale căsătorii, a adormit în Domnul în 13 Noembrie st. n. la 12 ore din noapte. Rămășițele pământești ale scumpului răposat s'au așezat spre vecinica odihnă în 16 Noembrie 1899, la 2 ore, p. m., în cimiterul bisericii gr.-or. din loc. Fie-i țărîna ușoară și memoria eternă! *Borgo-Bistrița*, în 14 Noembrie 1899. *Ioana Monda* născ. *Orban*, ca soție. *Iacob Monda*, învățător pensionat, *Simion Monda*, protopresbiter gr.-or., *Dr. Andreiu Monda*, medic, ca fiu. *Raveca Monda*, *Palagia* cās. *Hangan*, *Todora Popandron*, *Maria* cās. *Orban*, *Ileana* cās. *Baloiu*, ca fiice.

Petreckeri. Corul vocal din *Comlăuș* (O. Sz-Anna) cu ocaziunea sfințirii școlii a III-a, sub conducerea învățătorului *Ioan Roșu* va aranja un concert împreună cu dans, Sâmbătă, în 13/25 Noembrie 1899, în sala școlii a III-a. Începutul la 7 ore seara. Prețul de intrare: de familie; 1 fl. 20 cr., de persoană 50 cr. Venitul este destinat pentru înființarea unui »Fond al cercului vocal din Comlăuș«, eventual a unei »Biblioteci școlare«.

— Tinerimea română din *Panciova* aranjează la 14/26 Noembrie a. c., în sala hotelului »Trompeter« reprezentațiune teatrală împreună cu declamațiuni și joc. Începutul la 8 ore seara. Prețul de intrare de persoană 80 cr. Venitul curat este destinat fondului înființării parohiei române din *Panciova*.

Ce-i temnița? S'a mai schimbat nițel sceneria tribunalelor ungurești. Acum mai ajung și Ungurii în fața tribunalelor, și de acolo în temniță. *Variatio delectat* — chiar și când acești Unguri sunt socialiști, Ieri s'a pertractat în *Oradea-mare* un proces de presă, în care acușaiții sunt Unguri socialiști, *Migrai József* și *Pollák Frigyes*. Acusa

se susține pentru două versuri publicate în »Ujvilág« din *Arad*. Eată o strofă din poezia încredințată:

Temnița? — E locul sfânt
De tortură a dreptăței.
Prin ea câștigă nouă avânt
Luptătorii libertăței...

Grijiți de copii! În 4 l. c. muierea lui *Andreiu Motântan* din *Betlean*, lăsându-și copii singuri în casă, un copil de 4 ani, șezând pe vatră lângă foc, și-a aprins cămeșuța. Copilul spăriindu-se a început a alerga prin casă sbierând, apoi a eșit afară în curte, unde cămașa luă flacări tot mai mari. Din întâmplare, un copil de Țigan a dat și l-a stîns-o. Era însă prea târziu. Cămașa a ars până sus la grumazi. Trupul micuțului era tot o rană. După dureri de 3 zile copilul a murit. Eată ce face negrija! **Ionel.**

MAI NOU.

Condamnat pentru tricolor.

Un nou proces pentru tricolorul românesc.

Dl *Eugen Sârbu*, tiner din *Roșcani*, acum elev al seminarului teologic din *Sibiu*, reîntorcând în 29 August n. a. c. dela *Deva*, unde a participat la balul »Astrei«, purta la piept mai multe cocarde, de diferite colori; în gara dela *Ilia* a fost provocat de gendarmi să depună cocardele, lucru ce el firește n'a făcut. Gendarmii, — sub pretest că cocardele ar compune tricolorul »valach« i-le-au rupt cu violență de pe piept, — și au făcut arătare la pretorul.

Acesta, un faimos șovinist, cu numele *Höhn*, l-a condamnat la 7 zile arest, sau 65 fl. amendă.

Sentața a fost aprobată de viceșpanul comitatului *Hunedoara*.

Acum cauza e sub recurs la ministrul de interne »al legii, dreptului și dreptăței«, dl *Szell*.

Recursul e făcut de dl *Dr. Amos Frâncu* și are mare importanță.

Barbariile dela Moca.

Astăzi s'a publicat sentența în procesul dela *Moca*. Pretorul *Szábó* a fost osândit la trei ani, esactorul *Molnár* la trei ani și jum. notarul *Göbel* la un an, primarul *Czunyí* la patru luni temniță ordinară. Toți condamnații au dat recurs.

POSTA REDACȚIEI

Abonentului nr. 1498. Adunarea de controlă a trecut de mult.

I. G. în Brad. Lecțiunile de model le vom publica cât se va pute de curând. Lucrări de acestea sînt bine primite și de noi și de d-nii învățători.

G. M. în P. În nrul viitor la partea economică.

T. B. în Bistrița. De Colinde ne rugăm cât mai în grabă. »Iancu« îl vom reserva. La ce întrebări vrei să-ți răspundem?

Abonentului nr. 2485 (I. C. P.). Să mergi sau la *Oravița* sau la *Timișoara* la băncie române de acolo, unde 'ți-se vor da deslușirile de lipsă.

Abonentului nr. 1266 (P. F.) Foaie silvanală românească nu este. Asemenea nu este dicționar român-maghiar, dar' se află sub presă și va apăre nu peste mult.

Pentru redacție și editură responsabil: **Andreiu Balteș**
Proprietar: Pentru »Tipografia« societate pe acțiuni: **Iosif Marschall**.

CAMPHOR-EIS

(de Chesebrough, Manufacturing Co, in New-York).

Medicament probat de casă în contra roșeții la față, la mâni și în contra gâdilțurii uscate Prețul unei doze 80 bani (40 cr.)

Epedare zilnică cu posta.

Deposit: În apoteca lui CAROL MÜLLER în SIBIIU, Piața mare nr. 10, în palatul Br. Brukenthal. [58] 1-20

Doi învățacei

primesc în lucrătoria mea de cîsmărie și ghetărie în Sibiiu la

[57] 2-4

Teodor Moldovan,

strada Gușteritei nr. 83.

**Aruncați la o parte
bretelele și brăcinarele!**

Să ceară fie-cine, de probă, „Goliath“, ținătoare de pantaloni spirale, igienice, — pe lângă respirație liberă, permite corpului ținută plăcută, sănătoasă, se nimereste la ori-ce pantaloni, nici o strîngere, nici un nasture, nici o împedecare a respirațiunii. Bucata 75 cr., 2 bucăți fl. 1.40, 3 bucăți fl. 1.80, cu rambursă, ori trimiterea înainte a prețului (se poate și în marce postale).

Pentru cele cari nu convin, prețul se restituie.

Venzători se caută pretutindenea.

Strauss,

Viena, IV., Pelikangasse nr. 6

Sînt foarte mulțumit cu cele trei bucăți „Goliath“, pe cari mi-le-ați trimis, și doresc, ca novitatea aceasta să fie răspândită în cercuri cât mai largi.

Arbesthal, N. Ostr.

[40] 5-8

Hrban, director școlar.

A apărut și se află de vânzare la „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiiu

Teoria Dramei

cu un tractat instructiv despre frumos și artă

de

Dr. Iosif Blaga,

profesor.

Prețul 1 fl. 80 cr. inclusive 15 cr. porto

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiiu.

Se află de vânzare:

George du Maurier**TRILBY.**

IN ROMANEȘTE
DE
AFIN DE LA TUSCIA.

Prețul 1 fl. v. a. plus 5 cr. porto.

Prăvălie (boltă) de vânzare

sau de esarëndat

se află în comuna **Bobota (Nagy-Derzsida)** (com. Sălăgiului)

Prăvălia e în mijlocul comunei, lângă biserică și față în față cu școala confesională, în

casa proprie a subscrisului.

Constă din 2 odăi și o culină; curte, grajd, grădină foarte bine cultivată, și loc de zidit la stradă, dacă fiitorul chiriaș ar voi să-și zidească boltă nouă. Are și licență de trafic și sare.

Cei cari doresc s'o cumpere, ori închirieze, să binevoiască a se adresa la

Petru Muste,

în Nagy-Derzsida (Szlágymegye).

[56] 2-4

Bine apreciată
de întreagă
presa noastră.

MARGARETA MOLDOVAN.

Din
tainele
vieții.

29 de povești și schițe.

Prețul 1 fl., plus 5 cr. porto.

Se poate procura dela

„Tipografia“,
soc. pe acțiuni, Sibiiu.A
apărut!**„TIPOGRAFIA“, SOCIETATE PE ACȚIUNI, SIBIIU.**

Scrierile eminentului și simpaticului poet și prosator

Al. Vlăhuta,

se află de vânzare pe lângă prețurile originale și anume:

„Inbire“, *poesie* (1888—1895), editura Carol Müller 1896 fl. 1.50„Dan“, *roman*, editura librăriei E. Graeve & Comp. 1894 (1 vol.) fl. 1.75„Dan“, *roman*, Biblioteca pentru toți, 4 pri. editura Carol Müller 1896,
2 volume à 32 cr. 64 cr.

„Din goana vieții“, ediția III. (1895) fl. 1.75.

„Din goana vieții“, (Biblioteca pentru toți, 3 pri), edit. C. Müller 48 cr.

„Icoane sterse“, *nuvele*, (Biblioteca pentru toți), edit. C. Müller 16 cr.

„Un an de luptă“, ed. C. Müller, 1895 fl. 1.25

Cel mai nou volum de *nuvele*:„În viltoare“, *nuvele*, editura Miloșescu 1896 fl. 1.—

Comandele să se adreseze:

„Tipografia“, societate pe acțiuni, Sibiiu.

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoiască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panțerate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess,

[8] 20—

fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.

JULIUS ERÖS,

firmă înprotocolată la tribunalul comercial r. u.

MAGAZIN

de oroloage, juvele, tot felul de articole de aur și argint.

Oroloj de buzunar remontoir-nichel	dela 2.50 până 6 fl.
Oroloj de buzunar remontoir-argint	> 4.50 > 10 >
Oroloj de buzunar remontoir veritabil argint-tula, cu părți de aur	> 9.— > 15 >
Oroloaj pentru dame din aur, veritabil de Genf	> 12.— > 35 >
Oroloaje pentru domni din aur, veritabil de Genf	> 20.— > 80 >
Deșteptător de nichel, marcă fină	> 2.— > 3 >
Oroloaje cu pendul franc., cu resare, în cutii frumoase	> 5.— > 15 >
Oroloaje cu pendul vieneze cu ponduri	> 14.— > 35 >
Oroloaje de părete, diferite modele	> 2.— > 15 >
Lanțuri de gât pentru dame, de aur	> 6.— > 20 >
Lanțuri de oro'oaje pentru dame, de aur	> 9.— > 30 >

Lanțuri de oroloaje pentru d-ni, de aur	dela 20.— până 70 >
Inele de aur de tot felul	> 2.— > 12 >
Inele de aur cu diamant veritabil	> 6.— > 25 >
Inele de aur cu briliant veritabil	> 12.— > 150 >
Inele de aur cu briliant imitat,	> 3.50 > 6 >
Cercei de aur de tot felul	> 2.— > 6 >
Cercei de aur cu diamant veritabil	> 6.50 > 40 >
Cercei de aur cu briliant veritabil	> 23.— > 250 >
Cercei de aur cu briliant imitat	> 3.50 > 6 >
Brățare de aur de tot felul	> 10.— > 20 >
Broșe de aur de tot felul	> 6.— > 20 >
Lanțuri de oroloj și de gât din argint	> 1.— > 4 >
Cercei și inele de argint	> —.80 > 2 >
Brățare și broșe de argint	> —.80 > 5 >

Juvere de tot felul dela 15 cr. (preț de facon) până la 15 fl., precum și amulete, ju-ju-uri, lanțuri, brățare, medalii broșe, ace de cravată, tabachiere și țiltoare de țigarete, tacâmuri, chibritelnițe, sugarete, nasturi de manșete etc.

Fiecare obiect de aur sau de argint e esaminat și probat din oficiu și pe fiecare bucată se poate vedea exact proba oficioasă (marca oficioasă); eu garantez în scris pe doi ani pentru mersul bun al oroloajelor mele. Toate comanda le efectuesc imediat, pe lângă rambursă sau trimitere anticipativă a prețului, cu îngrijire.

Reparaturi de tot soiul se esecută bine și conștiențios.

Rugându-mă pentru numeroase binevoitoare comande, semnez cu deosebită stimă

JULIUS ERÖS,

Strada Cisnădiei 3. Sibiu. Strada Cisnădiei 3.

(Edificiul »Transilvania«).